

Mély szégyenérzetről beszélt Angela Merkel Auschwitzban

A németek által az auschwitz-birkenai náci német haláltáborban elkövetett bűntettek miatt érzett „mély szégyenéről” beszélt Angela Merkel német kancellár a dél-lengyelországi Oswiecimben, az auschwitz emlékhelyet ápoló alapítvány létrehozásának 10. évfordulója alkalmából tett látogatásakor. Angela Merkel a lengyel miniszterelnökkel, Mateusz Morawieckivel együtt érkezett a volt haláltáborba az Auschwitz-Birkenau Alapítvány meghívására. A megemlékezésen a láger volt foglyai is részt vettek.

„Mély szégyenérzet fog el a németek által itt elkövetett barbár bűntettekért” – mondta Merkel. Szerinte a történetek miatt Auschwitzban „csendben kellene maradni”. „Hiszen milyen szavakkal írható le ez a gyász, az itt meggyilkolt, megkínzott, elpusztult emberek szenvedése?” – tette fel a kérdést. Elmondta: a tetteseket egyértelműen néven kell nevezni, ezért fontos hangsúlyozni, hogy Auschwitz „németek által irányított német haláltábor volt”, miután a lengyelországi Oswiecim városát 1939-ben bekebelezte a harmadik birodalom.

Úgy látta: az auschwitz emlékhely arra kötelez mindenkit, hogy „mindennapjaiban figyelmes legyen és óvatos”, hogy „védje hozzátartozóinak méltóságát”. Ebben az összefüggésben arról is beszélt, hogy az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia és a jogállamiság „sérülékeny”, ezért védelemre szorulnak a társadalom hétköznapijaiban és a politikai életben is.

Figyelmeztetett: napjainkban észlelhető „a rasszizmus, a gyűlölet szítása és az ezzel összefüggő támadások

térnyerése”. Látjuk azt is, hogy támadják a liberális demokráciát, és gyakran helyet kap a történelmi revizionizmus – jelentette ki. Külön figyelmet szentelt „a németországi, az európai, valamint a világszerte élő zsidó társadalom életét veszélyeztető” antiszemitizmusnak, amelyet – mint hangsúlyozta – nem szabad tolerálni. Merkel megállapította továbbá: az emlékhely tanúságtételt jelent, és mint ilyet őrizni kell, Németország „jelentősen hozzá fog járulni” ehhez. Ez arra vonatkozhatott, hogy Berlin a közelmúltban bejelentette: újabb 60 millió euróval járul hozzá az Auschwitz-Birkenau Alapítványhoz. A 2009-ben létrejött alapot 40 állam, valamint magánszemélyek támogatják, Németország korábban szintén 60 millió eurót fizetett be. A lengyel miniszterelnök beszédében aláhúzza: a lengyel állam elkötelezett arra, hogy ápolja a náci Németország áldozatainak emlékeztétét. A túlélőknek, valamint a már elhunytaknak szolgáltatott elégtételt is az áldozatok iránti igazságosság részének nevezte. Ebben az összefüggésben Morawiecki megerősítette: Lengyelország a Mauthausen-Gusen egykori náci haláltábor jelenleg magánkézben lévő területének megvásárlásáról tárgyal az osztrák kormánnyal. A táborban számos lengyel értelmiségit gyilkoltak meg. Varsó egy méltó emlékhely kialakításában érdekelt.

Morawiecki a második világháború idején üldözött zsidókat mentő lengyel Zofia Kossak-Szczucka szavait idézte, majd a mai helyzetre áttérve ezeket, kijelentette: „ma elmondhatjuk magunkról: aki közömbös a történelem meghamisításával szemben, társszerzője az ilyen hazugságoknak”. Morawiecki feltehetőleg arra is utalt, hogy a német sajtó gyakran „lengyel haláltáborként” emlegeti Auschwizot.

A náci Németország 1940-ben eredetileg lengyel foglyok számára létesítette az Auschwitz I. koncentrációs tábor. A szomszédos birkenai láger két évvel később jött létre, a megszállt Lengyelország területén működtetett számos más tábor mellett ez lett a zsidók megsemmisítésének fő színhelye. Az auschwitz múzeum szakértői hozzávetőlegesen 1,3 millióra teszik a tábor komplexumba deportáltak számát, közülük 1,1 millió volt zsidó, de sok lengyel, roma és szovjet hadifogoly is volt közöttük. A haláltáborban meggyilkolt, elpusztult emberek száma legalább 1,1 millió volt.

Auschwitzban január 27-én több ország államfőjének részvételével nemzetközi megemlékezést tartanak a haláltábor felszabadításának 75. évfordulója alkalmából. (MTI)

Meghalt Varga Imre

96 éves korában meghalt Varga Imre, a 20. század egyik legjelentősebb magyar szobrásza, akinek alkotásai évtizedekre meghatározták a hazai köztereket.

Még a 80-as évek második felében kezdett dolgozni rajta, de csak 1990-ben készült el az Emanuel-emlékfa a Dohány utcai zsinagóga hátsó kertjében, ami az első kortárs szemléletű holokauszt-emlékmű volt Magyarországon, és mindmáig talán a legkedveltebb. A krómaccélból formált szomorúfűzfa ágain 30 ezer levél van, ezekre neveket véstek. Vargának egyébként az első külföldre kerülő köztéri alkotása egy vasrács volt az auschwitzi magyar állandó kiállítás számára, és a holokauszt iszonyatával a maga teljességében csak ott, a megsemmisítő tábor látva szembesült; mint mondta, annak idején repülő tisztként annyira zárt világban élt, hogy szinte semmi érintkezésük nem volt a hátszágban zajló eseményekkel. „Ennek következtében mindig élt bennem egy cselekvéshiány-tudat. [...] Ez az oka, amiért legelső eszmélésem idejétől a háború szörnyű katarziséval foglalkoztam. Ez nem halottakban mérődött elsősorban, hanem az emberi, a polgári, a jogfosztottsági lét stációinak fölismerésében – mesélte.

Pokorni Zoltán az Új Élet szerkesztőségében

(...) Viszont hadd emlékeztessem arra, hogy néhány éve német náci háborús bűnösök unokái érkeztek hazánkba, hogy találkozhassanak túlélőkkel, és bocsánatot kérhesse nek tőlük nagyapáik bűneiért. Megható jeleneteknek lehettünk tanúi.

Amikor küldöttségük eljött a Baross téren több tízezer ember részvételével tartott Élet Menete megemlékezésre, többek között a következőket mondtam mint az esemény egyik szónoka:

„Amit most fogok mondani, azt ne fordítsátok le nekik! Hallottatok már olyat, hogy itt, nálunk, Magyarországon akár egyetlen leszármazottja is a nyilas gyilkosoknak bocsánatot kért volna nagyapja bűneiért???”

Ahogy Ön, polgármester úr, azok az unokák is ártatlanok voltak!

nyilas gyilkos unokája, aki felkeres zsidó embereket, hogy a megbocsátás reménye nélkül is bocsánatot kérjen.

A beszélgetésbe később bekapcsolódott Heisler András, a Mazihiusz elnöke is. A jövő tervezése volt a téma. Pontosabban a jövő éve, amikor a vérgőz 75. évfordulója lesz, s ez alkalomból a Maros utcai rendelőintézetben, az egykori zsidó menedékhelyen emléktáblát fognak elhelyezni, amelynek avatásán ökömenikus gyászistentisztelet lenne, és felolvassák az áldozatok neveit – Pokorni Zoltán aktív részvételével.

A zuglói zsinagógában

A szombatfogadó istentiszteletre ugyancsak eljött a polgármester.

– Nem bocsánatot kérni jöttél, mert ártatlan vagy, mi meg nem bocsáthatunk meg mártír szeretteink nevében.

ÖSSZEFOGÁS A JÓÉRT

Rabbi és rabbinő, moszlim és ortodox zsidó együtt épít

A közelmúltban nagy, az egész országra és minden egyházra kiterjedő Micva Nap volt Londonban, amelyen részt vett az ortodox főrabbi, az ajatollah, a reformközösség vezetői, zsidók, keresztények, moszlimok együtt. Ilyennek kéne lennie a világnak – mondta az országos főrabbi, Ephraim Mirvis.

Moszlim szociális otthon csinosításán dolgoztak együtt zsidó és

zösséget is rengeteg politikai szorongás tartja hatalmában: a brexit kérdése, az előrehozott választások és a zsidóság dilemmái. A konzervatívok megválasztása bizonyossá teszi a brexitet, a Munkáspárt jelenlegi vezetése pedig a zsidó közösség nagy többsége szerint elszabadította és passzívan tűri a szervezetben az antiszemitizmust, a zsidó újságok jobbra ezzel a kérdéssel foglalkoznak.

moszlim hívek és vallási vezetők a hagyományos londoni zsidó negyedben, Golders Greenben, annak ellenére, hogy nemrég még sokan elnezték, hogy moszlim intézményeknek adjon otthont a városrész.

Az események túlmutattak önmagukon, különösen most, amikor az Egyesült Királyságot és a zsidó kö-

Ezúttal azonban a fő téma, ha rövid időre is, a bizalom és az együttműködés távlati reménye volt. Golders Green képviselőjelöltjei minden pártból igyekeztek részt venni az eseményen, és Sadiq Khan polgármester is köszöntötte a felekezetközívé vált, zsidó kezdeményezésre indult – ezt a neve is mutatja – Micva Napot, amelyet szerte az országban megtartottak. A rendezvények fókuszában mindenhol a zöldpolitika kérdései, a bolygó védelmének problémái álltak, az ötletgazdák szerint azért, mert ez mindannyiunk közös ügye.

Megtört a jég

Mégis, egy gesztust gyakoroltak tetteikkel!

Csak erre szerettem volna felhívni a figyelmét.

(Részlet Kardos Péter nyílt leveléből Pokorni Zoltánhoz, Új Élet, 2019. december 1.)

A nyílt levél célba ért. A polgármester bejelentkezett, hogy beszélni szeretne velem. Egy pénteki nap délelőttjén bejött a szerkesztőségbe; a kétórás beszélgetés sok mindenről szólt.

Hogyan értesült a nagyapja tevékenységéről, mindenről, ami ezt követte. A néveltávolításról az emlékműről, a holokausztkutatók megkereséséről, vizsgálják meg, nagyapján kívül vannak-e még egykori nyilasok a turult ábrázoló emlékművön.

– Mások dicsekedhetnek felmenőikkel, én nem tudok – szögezte le a polgármester, aki azóta részletesen tanulmányozza a helyszínhez kapcsolódó dokumentumokat, irodalmat (Maros utca, Városmajor, Bíró Dániel Kórház). Elkísérte őt Simonyi Andrea és munkatársa is, akik öt évvel ezelőtt a náci német nagyapák unokáit hozták Magyarországra, s most úgy érezték, hogy közvetítésükkel megtörhet a jég, s az ország történelmében először előáll egy

De amit azóta tettél: nagyapád nevének eltávolítása az emlékműről, kutatók felkérése további vizsgálatokra, már felér egy bocsánatkéréssel – mondtam beszédemben, megemlítve a nyilas nagyapa „fegyvertársát”, Kun pátert, aki reverendában tört be idős, beteg hittestvéreink közé, s géppisztolyát rájuk szegezve, Krisztus nevében, tűz! kiáltással végzett velük.

A kiduson, mert azon is ott maradt, részletesen elmesélte a nem mindennapi történetet, majd ezekkel a szavakkal fejezte be: És most itt vagyok!

Róna Iván elnök sirással küszködve idézte fel családjá meggyilkoltjainak emlékeit, feltéve a kérdést: Hogyan lehetne mindezt megbocsátani?

– Sok ilyen ember kéne, mint amilyen te vagy – fordult Pokorni felé.

* * *

Tanulság? Nincs! Véletlennek vannak. Ha az újságíró nem írja meg, ha Pokorni reagálása nem jut el hozzám, a majdnem „koronatanúhoz”, ha az Új Élet aktuális száma nem jut el Pokornihoz, ha és ha és ha...

Egy mondás szerint a véletlen nem más, mint Isten inkognitóban.

Kardos Péter

LITVÁNIA JERUZSÁLEME

Egykor a klasszikus zsidó tanulmányok fellelője volt a mai Litvánia fővárosa, Vilnius. Azonban a balti államban található város történelme, mely zsidó körökben leginkább a Vilnai Gáonról lett híres, számos egyéb érdekességet is tartalmaz.

A Vilniusban (Vilna) való letelepedésre 1527-ben kaptak engedélyt a zsidók I. Zsigmond lengyel királytól. 1551-ben már azt is megengedték az izraelitáknak, hogy a hercegi tanács tagjainak tulajdonában lévő épületekben lakjanak, amelyek a város joghatóságán kívül estek. Szervezett zsidó közösségről 1568-ból létezik az első adatok, amikor a kile már adót fizetett maga után.

A szájhagyomány szerint az első zsinagógát fából építették a jelenlegi litván fővárosban, 1573-ban. 1592-ben pedig az épület melletti közterületet Zsidó utcának nevezték el. Annak ellenére, hogy ugyanebben az évben megtámadták a vilniusi zsidókat, kirabolták az üzleteiket, a házait és a zsinagógát, a következő esztendőben II. Zsigmond megújította a kiváltságokat, lehetővé téve számukra a városban való kereskedelmet és lakhatást.

1633 februárjában a vilniusi zsidóság kiváltságokról szóló chartát kapott, amely lehetővé tette számukra a kereskedelmet és bármely kézműves tevékenység folytatását, amely nem tartozott céhszervezet alá, de korlátok közé szorította tartózkodási helyüket a városban. Továbbá engedélyt kaptak egy új, kőből épített zsinagóga felállítására is. 1634-ben és 1635-ben a vilniusi zsidókat ismét kifosztották. A következő évben a IV. László által kinevezett vizsgálóbizottság kötelezte a város önkormányzatát, hogy megvédje a zsidó lakosokat, akik az elszorított károk kompenzálására 20 épületben engedélyt kaptak alkoholtartalmú italok értékesítésére. A jezsuita akadémia hallgatói azonban 1639-ben és 1641-ben erőszakos cselekedeteket követtek el ellenük.

A 17. század első felében Prágából és Frankfurtból is érkeztek zsidók Vilniusba, köztük számos tudós, akik ismereteikkel és egyes esetekben vagyonukkal gazdagították a helyi közösséget. A kiskereskedők és a kézművesek száma szintén nőtt. Ebben az időszakban mintegy 3000 zsidó lakosa volt a városnak (összesen 15.000 fő élt ekkor Vilniusban).

Zsidók a városban a 18. és 19. században

A 18. század elején Vilniust elfoglalták a svéd és az orosz csapatok. A zsidók egyénileg, illetve közösségi szinten sem tudták kifizetni a rájuk kivetett adókat, azonban a században akadtak olyan uralkodók, akik védelmezték a zsidókat (sajnos nem mind egyikük). A 18. század közepére 3500 főre nőtt a helyi izraeliták lélekszáma.

A 18. század utolsó éveiben Lengyelországtól az Orosz Birodalomhoz került Vilnius irányítása, a zsidó közösség pedig tovább növekedett. 1800-ban már körülbelül 5700 zsidó lakosa volt a mai litván fővárosnak.

A 19. században Vilnius reneszánszáról beszélhetünk. A város ismét a térség fontos kereskedelmi és politikai központjává nőtte ki magát. Számos modernizációs kezdeményezés valósult meg, pl. kiépítették a telefonhálózatot, a vasutat és a szennyvízelvezető rendszert. Mivel vidéken nagyon nehéz volt az élet e korszakban (is), sokan költöztek a városba. Vilnius népessége 53.000 főre duzzadt, közülük 20.000-en zsidó vallásúak voltak. Sok zsidó fiatal képzelt el a jövőjét Vilniusban, amely Kelet-Európa egyik legfontosabb oktatási, kulturális és politikai központjává vált. Izraelita lakosainak száma tovább emelkedett, az 1880-as évek elején megközelítőleg 40.000-re (a teljes népesség 45%-a). 1847-ben a hitközség státusza megerősödött, mi-

A Vilnai Gáon szobra

után az orosz oktatási miniszter is engedélyezte, hogy a kormány által támogatott rabbi- és tanárseminárium létesüljön. Moses Montefiore is viszonylag hosszasan tartózkodott a városban 1846-ban, ezzel is jelezve annak kiemelkedő fontosságát. Sajnos a pozitív események mellett kolerajárványok, fizikai erőszak és magas adófizetési kötelezettség is kijutott a zsidóknak ekkoriban.

A 19. század közepéig a chéder és a talmud-tóra voltak az uralkodó vallási oktatási intézmények a településen. A vilniusi közösség központi szerepe ellenére a század első negyedében nem működött jelentősebb jesiva. Mindazonáltal a városban olyan tudósok tanultak és tanítottak, mint Eljáhu ben Solomon Zalman és Sámuel Sztársun. A város máshonnan is vonzott tudósokat, például Ábrahám Danziget, Chájim Nachman Parnast és Jiszráél ben Zeév Wolf Lipkint (Szalanter), a muszár (zsidó etika) mozgalom alapítóját. A Ramajlest, az első jól ismert jesivát Vilniusban az 1820-as évek közepén hozták létre, és a második világháborúig zajlott oktatás az intézményben. 1827-ben megalakult a Negyven nevű jesiva, egy kicsit több mint egy évtizeddel később pedig megalapították a harmadik jesivát is. E közismert jesivák mellett kisebb oktatási központok is működtek a város különböző pontjain.

A 19. századtól Vilnius a kelet-európai házkálá mozgalom (zsidó felvilágosodás) egyik centrumaként is működött. A házkálá hívei külön iskolát és központot hoztak létre maguknak. Az 1830-as és 40-es években az irányzat tagjai koedukált oktatási intézményekbe járatták gyermekeiket, sőt gyakran polgári oktatási intézményben is tanultak zsidó gyermekek. 1893-ban már 11 olyan zsidó iskola működött a városban, melyet az állam tartott fent. Ugyanakkor a chédereknek még mindig kiemelkedő szerepük volt. 1901-ben 7 lányiskola működött, több mint 850 diákkal.

Vilnius a zsidó tudományok mellett az újságírás központja, a héber és jiddis irodalom fellelője volt. Nemcsak újságokat, hanem talmudköteteket is kiadtak helyi zsidó nyomdászcsaládok.

Vilnius zsidó népessége 1897-ben nagyjából 63.000-re (a teljes népesség 41%-ára) volt tehető; 1901-ben ez a szám 76.000-re (46%), 1903-ban 85.000-re (52%) és 1905-ben kb. 100.000-re (51%) emelkedett. A

gyors gyarapodás következtében jelentős proletárosztály alakult ki, amelynek következménye a bérek csökkenése és a szegénység növekedése lett. Munkavállalók ezrei nedves, nagyon rossz állapotban lévő lakásokban éltek – ezt a helyzetet kisé nyihították az olyan zsidók, mint például Maurice de Hirsch báró nagylelkű támogatása. A nincstelenség miatt sok fiatal zsidó vándorolt ki, elsősorban Dél-Afrikába. Az 1881. évi ukrainai pogromok, valamint III. Sándor, II. Miklós és a helyi kormányzók ellenséges magatartása az izraelitákkal szemben mind hozzájárultak a feszültség növekedéséhez a város zsidó és nem zsidó lakossága között. 1900-ban még egy vérvád is kiobbant.

Élet Vilniusban a 20. század elejétől napjainkig

Az intenzív cionista tevékenység számos kiadványban kifejezésre jutott, ideértve a Haolam újságot is, amelyet 1909 és 1912 között adtak ki Vilnában. 1906 és 1915 között a város szolgált az Oroszországi Cionista Szövetség székhelyül.

Az első világháború kitörésekor a közeli régiókból származó zsidó menekültek ezrei gyűltek össze Vilnában. A város zsidó népessége azonban jelentősen csökkent a német hadsereg kényszermunkája, a különféle betegségek terjedése által okozott magas halálozási arány és az emigrációs hullám következtében – a legtöbbet az Amerikai Egyesült Államokba menekültek. Ebben az időszakban a közösséget egy segélytanács irányította, amely a Cedaka Gedolával és más szervezetekkel együtt segített a helyi zsidóknak megbirkózni a háború éveiben felmerülő súlyos problémákkal.

Annak ellenére, hogy Vilniust 1918. február 16-án az új, független litván állam fővárosává nyilvánították, a várost megszállta először az orosz, majd a lengyel hadsereg. 1919 áprilisától kezdve a lengyel kormány felszította a lengyel lakosság különböző rétegeiben a zsidók elleni erőszakot, eljött a letartóztatások és súlyos támadások időszaka. Az élelmiszerhiány, valamint a zsidó menekültek beáramlása súlyos terhet rótt a közösségre. A litván uralom rövid időszakát (1920. augusztus 27. – szeptember 9.) a zsidó lakosok életminőségének javítását célzó tervek jellemezték, ideértve Jichák Rubinstein rabbi kinevezését a zsidó ügyek helyi miniszterévé.

1922 februárjától 1939 szeptemberéig Vilna (Wilno) Lengyelország részét képezte. Ezt az időszakot a lengyelek és a zsidók közötti szüntelen feszültség jellemezte, beleértve a zsidó boltok bojkottálását, a kóser vágás tilalmát, a zsidó hallgatók szándékos megkülönböztetését a helyi egyetemen (1931-től) és a fizikai támadásokat, amelyek gyakran pogromokká váltak. A város zsidóinak gazdasági helyzete is romlott. A túlzásfoltosság, a növekvő munkanélküliség és az éles verseny, amely műhelyek és gyárak bezárását eredményezte, hozzájárult a jóléti intézmények segítségét igénylők számának növekedéséhez.

Noha továbbra is lengyel uralom alatt állt, Vilna ezután is a „Litván Jeruzsálem”, a litván zsidóság vitathatatlan fővárosa volt. Valójában a város kulturális fontossága messze meghaladta méretét. 1915-ben héber gimnáziumot hoztak létre, és a háború után számos oktatási intézményt (óvodák, iskolák, gimnáziumok) alapítottak, amelyek különböző mozgalmakhoz kapcsolódtak.

A cionista tevékenység hatására jelentősen nőtt a Palesztinába emigrálók száma. 1933-ban például 2800 zsidó menekült a mai Izrael területére, ami az összes Lengyelországból érkező bevándorló körülbelül 35%-át tette ki.

Holokausztáldozatok hamvait állították ki, bocsánatot kértek

Bocsánatot kért az a német művészeti akciócsoport, amely a berlini parlament épülete előtt állítólag holokausztáldozatok maradványait tartalmazó installációt állított ki – adta hírül a Daily Mail.

A kiállítás hatalmas felháborodást váltott ki mind a német, mind a nemzetközi zsidó szervezetek körében. Egyértelműen kegyeletsértésként értelmezték a tettet, ami nem összeegyeztethető a művészet szabadságával.

Forrás: Facebook

A Központ a Politikai Szépségért (ZPS) nevet viselő progresszív akciócsoport – mely közismert provokatív akcióiról – bocsánatot kért az érintettektől. Elmondásuk szerint arra akarták a nagyközönség figyelmét felhívni, hogy Németországban újra felerősödőben vannak a szélsőséges hangok, amit mutat a szélsőjobb erősödése is.

Az akciócsoport 23 különböző állomáson (vannak köztük német, lengyel és ukrán területen lévő halál- és koncentrációs táborok) helyezte el „kiállítási tárgyait”, melyek átlátszó urnákban tartalmazzák a holokauszt áldozatainak maradványait. Ezeket a kockákat oszlopokra állítva tették közzé.

A hatóságok később letakarták a kegyeletsértő tárgyakat.

atv.hu/dailymail.co.uk

Kijev: Meggyalázták Sólem Aléchem szobrát

Vándálok horogkeresztet festettek Kijevben Sólem Aléchem zsidó író szobrára – közölte a Facebookon Mose Ruvén Aszman, Ukrajna főrabijja.

„Egy újabb provokáció zsinagógánkkal szemben... ma reggel” – írta a főrab bi bejegyzésében, amelyben nyilvánosságra hozta a megrongált szoborról készült fotókat. Ezeket a világhírű író teljes alakú bronzszobrán két, vörös festékkel felvitt horogkereszt látható, egy elöl, egy pedig az oldalán.

A szobor nem messze áll az ukrán főváros központjában lévő zsinagógától.

A főrabbi feljelentést tett, a rendőrség pedig garázdaság címén eljárást indított. Lefoglalták a közelben lévő köztéri kamerák felvételeit, hogy kézre kerítsék az elkövetőket.

Vadim Prisztajko ukrán külügyminiszter a Twitteren „szörnyű és undorító” cselekménynek nevezte az antiszemita incidenst, és sürgette a hatóságokat, hogy mielőbb vonják felelősségre a tetteseket.

Sólem Aléchem, eredeti nevén Sólem Rabinovics zsidó vallású, jiddis nyelven alkotó orosz író volt. 1859-ben született a cári Orosz Birodalomban, a Kijev közeli Perejaszlavban, és 1916-ban halt meg New Yorkban. Többi, a tejesember című regénye (1894) nyomán készült a Hegedűs a háztetőn című musical (1964) és az azonos című film (1971), amely a legismertebb angol nyelvű filmalkotás a kelet-európai zsidóság életéről. (MTI)

Köszönet a Lauder-iskolának

Idén ötödik alkalommal vettek részt a Lauder Javne-iskola diákjai és családjai egy nagyon különleges kezdeményezésben, a Hanukai Csodavárók programban, amit az iskola Micve Csoportja dolgozott ki sok évvel ezelőtt.

A kezdeményezés azzal a céllal jött létre, hogy örömet adjanak a nehezebb sorsú zsidó családoknak az ünnep alkalmából. A nagylelkű ötletnek köszönhetően idén is többek között 50 JAFFE-kliens család kap hanukára bőkezű, személyre szabott, különleges ajándéksomagot.

Hálásak vagyunk a Lauder Javne-iskolának ezért a lehetőségért!

A JAFFE Családsegítő Program célja azokat a rosszabb anyagi helyzetben lévő zsidó családokat segíteni, akik kiskorú gyermeket nevelnek, vagy 25 évesnél fiatalabb, az oktatási rendszerben még részt vevő fiatal családtagjuk van.

Mazs

A második világháborút követően mintegy 6000 zsidó tért vissza a városba, és számuk az 1970-es évek elejére 20.000-re nőtt, elsősorban az Oroszországból és az Ukránából érkezőknek köszönhetően. A 20. század utolsó negyedében – elsősorban a független Litván Köztársas-

ság 1991-es megalapítása óta – sok vilniusi zsidó vándorolt ki az Egyesült Államokba és Izraelbe. 2005-ben körülbelül 3000 zsidó élt a városban, teljes vallási, kulturális és politikai szabadságot élvezve.

Miklós Dóri

Kovács András: A Kádár-rendszer és a zsidók

Hogyan kellett zsidókban táncolni?

Mértéktartóan igyekszem fogalmazni: Kovács András könyve nagyon felkavaró témát tár fel, rop-pant tárgyilagosan. A hívős cím óriási konfliktust hordoz, és óhatatlanul a múltra támaszkodik. Noha csak egy szűk időszakot vizsgál, 1956 és 1989 között, nagyon is továbbgondolandó mindaz, amit leír, bemutat.

Kovács András öt tanulmánya elszámolás egy örökséggel: az antiszemitizmus Magyarországgal. Nem mondható ki, hogy a magyarországi antiszemitizmussal – az továbbbővülő folyamat. Bevezetőjének (ami önmagában a hatodik tanulmány) – minden helyén idézőjelesen hivatkozik „zsidó ügyre”, „zsidópolitikára”, mert a vizsgált anyag szóhasználatától távol tartja magát. Ugyanis a címben jelölt, politikailag igen kényes időszakban a hatalom igyekezett nem vallásellenesnek (különösen nem zsidóellenesnek) mutatkozni. Csakhogy a deportálásból nagy szerencsével hazatérők kérdését, gondjait sem félretolni nem lehetett, sem túldimenzionálni nem volt kíváncsú. A politikusok mögött ott állt a Szovjetunió meg nem fogalmazott (és megfogalmazott) elvárásaival, körülöttük meg (vagyis a nomenklatúrán IS) a háború előtti (bőséges) antiszemitizmus sztereotípiáit hordozó emberek, másfelől a politizáló közbe tagozódott egykori üldözöttek. Kádár maga is (ma úgy mondanánk) kódolt kifejezéssel utal ez utóbbiakra.

A tanulmányok hátterét adó iratok mind a TÜK (titkos ügykezelés) jelzeteit viselik. Sok száz (ezer?) ilyen iratot kellett átfésülni, nem csak hazaiakat, hiszen igen sok (egy)párt- és állami eredetű feljegyzésnek volt nemzetközi vonatkozása. (Zárolt, nem kutatható anyag még ma is akad bőségesen.)

Akarmelyik témakört választjuk ki, a belőlük kirajzolódó kép röviden: gyomorforgató. Természetesen érdemes megismerni, hogyan reagál a magyar politika a hazai zsidóság és (követésén keresztül) Izrael Állam kapcsolatára, az Eichmann-perre. A tanulmányokból a fiatalabb korosztály számára kiviláglik, hogy az állampárt és maga az állam vezetése veszélyes sziklaszirtek között próbált navigálni. A Szovjetunióhoz kötődve, amely a szocializmust exportálta egyes arab országokba, Magyarországnak – akkori kifejezéssel a szocialista tábor tagjaként – az arab országokat kellett szeretnie, miközben a megmaradt hazai zsidóság Izraellel rokonszenvezett. A politikai cél viszont ennek megakadályozása volt, az igénybe vett és változatos eszközök pedig csak negatív jelzőkkel írhatók le. Többször és máskor is alkalmazott módszer a hangsúlyeltolás volt. A sajtót egyes témák elhallgatására, apróságok felfújására, esetenként személyek és szervezetek hiteltelenítésére (diszkreditálására) szolgáltatták fel.

Az Eichmann-per kezelése beleilleszkedett a kor általános antifaszista koncepciójába, egyben az említett hangsúlyeltolással szinte más színezetet is adott a tényeknek. A párt Politikai Bizottságának ülésén Kádár így fogalmazott: „Nem jó ezekből a nyomorult, fasiszta ügyekből kizárólag zsidókérdést csinálni. Ha ebben a dologban fellépünk, a döntő az legyen, hogy ez az Eichmann a magyar állampolgárok ezreit gyilkolta meg. Ennek a vonalnak kell erősnek lennie, ne az a vonal legyen, hogy zsidókérdést csinálunk ebből az ügyből. Eichmann nem csak zsidókat gyilkolt meg, mások is voltak ott. Ez nem zsidókérdés, ez a faszizmus és antifaszizmus kérdése. Elismerjük az izraeli bíróság jogát ebben a dologban.”

A hatnapos háború minősítése még nagyobb apparátust követelt. A szocialista országok minden vezetője „sápadt vala és reszketni méltóztatott” (emlékszünk Petőfi naplójára?), s mind rohant véleményt egyeztetni Moszkvába... Ez persze érthető, a hidegháború idején nem volt alaptalan a gyanú, hogy az összeütközés forró háborúvá válik. Napi megbeszélések, iz-

zó telefonvonalak, finom vagy keményebb alkudozás – csak hogy nagyobb baj ne legyen...

Mindezeknél gusztustalanabb volt pedig a csöndes és alattomos háború a zsidó közösségek ellen. A rendszer a vallásosság megélésére korlátozta a zsidósággal való azonosulást, ennek érdekében a zsidóság prominens személyiségeit – de nem csak őket – megfigyelték. Nem volt olyan szint, ahonnan ne jelentett volna valaki. Vagy megzsarolták és beszervezték, vagy odaültették, hogy a belügyminisztérium jól informált legyen, és főleg érvényesíteni tudja az akarátát. Széthúzást, összeütközést érjen el, intézményekben, oktatásban, mindenhol. Amíg ezeket írom, jött a hír, hogy két újságíró pécézték ki, tettek plakátra mint Izrael ügynökeit. Mintha újratermettek volna a barnaingesek.

Kovács András nagyon alapos könyvét kétféleképpen lehet olvasni, vagy csak a tanulmányokat, vagy mindegyik után a levéltári iratok eredetijét. Mindenhol fontos mű. De, ismétlem, világos fogalmazása ellenére igen nehezen megemészthető.

A Kádár nevével címkézett kor már lezárult – ám a tisztánlátás kora még nem jött el.

Bedő J. István

Részlet a könyvből

A magyarországi kommunista rendszer kialakulásától egészen annak bukásáig az illetékes párt- és állami szervek napirendjén folyamatosan megjelennek a zsidókkal, a zsidó intézményekkel és a zsidó állammal, Izraellel kapcsolatos ügyek. Ez a könyv korábban zárt levéltárakban őrzött dokumentumok közzététele és értelmezése révén azt mutatja be, hogyan kezelte ezeket az ügyeket a magyar pártállam 1957 és 1989 között, milyen volt a Kádár-rendszer „zsidópolitikája”.

A korszakválasztás mellett mindekenélőtt az szól, hogy a magyar kommunista rendszernek ez az időszaka több mint négyszer olyan hosszú volt, mint a sztálinizmus kora (1949–1956), amely ebből a perspektívából akár kivételes állapotnak is tekinthető. A posztstálinista korszak dokumentumai sokkal mélyebb betekintést nyújtanak annak az intézményrendszernek a működésébe, amely a kommunista rendszerben a „zsidó ügyekkel” foglalkozott; és abba a fogalomrendszerbe, ideológiába és nyelvbe, amelyet a rendszer funkcionáriusai a zsidókkal és a zsidó közösséggel kapcsolatban használtak, mint a korábbi korszak iratai.

Nyilvánvaló, hogy a magyar pártállam „zsidópolitikáját” nagyban meghatározta, hogy az ország a szovjet tömb része volt. A külső tényezőktől való függés és a viszonylagos önállóság kölcsönviszonyának megértéséhez rendkívül fontos a környező országokkal – mindenekelőtt Csehszlovákiával és Lengyelországgal – való összehasonlítás. Ez a dokumentumválogatás azonban legnagyobbbrészt csak magyar archívumokban őrzött iratokat tartalmaz. Külföldi levéltárakból származó dokumentumokat csak akkor vettünk fel a kötetbe, ha azok közvetlenül kapcsolódnak a magyar iratok által dokumentált

ügyekhez. Ezt elsősorban az indokolja, hogy míg Csehszlovákiának és Lengyelországnak a háború utáni zsidósággal és Izraellel kapcsolatos politikájáról már számos alapos dokumentumválogatás és széles körű dokumentumfeldolgozásra épülő monográfia látott napvilágot, addig Magyarországról legfeljebb rész-kérdéseket tárgyaló tanulmányok jelentek meg – ezek is elsősorban az 1945 és 1956 közötti időszakról, jól-lehet a holokausztot túlélő zsidók aránya a három ország közül Magyarországon volt a legmagasabb, és 1956 után abszolút számban is több zsidó élt itt, mint a másik két országban együttvéve. A kommunista „zsidópolitika” tehát ebben az országban érintette a legnépesebb és a legtöbb hitközséget működtető zsidó közösséget.

Az 1956-os forradalmat követő repressziók lezáródása utáni magyarországi kommunista rendszert a legliberálisabb és a Moszkvától a legnagyobb függetlenséget kivívó rendszerként szokás jellemezni. Ezért a magyar vezetés „zsidópolitikáját” is úgy tekinthetjük, mint az ebben az időszakban egy ilyen rendszerben lehetséges legliberálisabb politikát, a magyar zsidó közösség helyzetét és a zsidó intézmények működési feltételeit pedig mint a pártállami feltételek között elérhető maximumot. Ennek a „maximumnak” a jellegzetességeiről és határaitól adnak képet a kötet dokumentumai.

A kötetbe felvett dokumentumokat fontos esetek, események és ügyek köré rendeztük. Ezek az iratok, amelyeket témák szerint csoportosítottunk, és a témákon belül kronológiai sorrendbe szerkesztettünk, nem dokumentálják az egész korszak valamennyi, zsidókkal kapcsolatos ügyét, és az egyes ügyek valamennyi részletét sem. Elsősorban arra törekedtünk, hogy azokban az ügyekben, amelyek valamennyi közép-kelet-európai országban a „zsidópolitika” napirendjére kerültek, részletekbe menően bemutassuk a magyar politikát, és ezáltal a pártállami rendszer működését a régió legnépesebb zsidó közösségeinek országában. A kötet öt fejezetében között, különféle ügyekben, különféle intézményekben és különféle időszakokban keletkezett dokumentumok – történelmi perspektívából tekintve – szorosan összetartoznak. Összességükben megjelenítik az egész időszakon át szinte változatlan fogalmi és diskurzív keretet, ami Magyarországon, a nyílt antiszemitizmus politikától és alkalmi antiszemitizmus kampányoktól mindvégig tartózkodó kommunista pártállamban is a „zsidó ügyek” kezelésének magától értetődő eszköze volt. A dokumentumok azt bizonyítják, hogy ez a történelmi sztereotípiákból és antiszemitizmus diskurzusokból építkező, a „zsidó ügyek” értelmezésére és az azokról való belső és külső kommunikációra használt fogalmi keret és nyelv a háborút követő évtizedekben a „zsidópolitika” változásai ellenére is mindvégig változatlan maradt. Ez volt az a talaj, ami a „zsidókérdést” a kommunista rendszer évtizedei alatt is tovább éllette, egészen a rendszer bukásának pillanatáig, hogy aztán 1990 után külön-

böző formákban újra megjelenjen a nyilvánosság előtt.

Az első fejezetben az Izraelbe való kivándorlás körüli konfliktusokkal foglalkozó és az Izraellel fenn-tartott gazdasági és kulturális kapcsolatokat szabályzó politikáról közlünk dokumentumokat. Ezek azt demonstrálják, hogy az országban élő zsidósággal és a zsidó intézményekkel kapcsolatos politikát a szovjet tömb külpolitikai szempontjai mindig is erősen befolyásolták.

A második fejezet az Eichmann-üggyel kapcsolatos magyar dokumentumokat tartalmazza, azokkal a csehszlovák archívumokból származó iratokkal együtt, amelyek révén betekintést kaphatunk egyfelől a nézőpontok különbségébe, másfelől pedig a tömb országai közötti egyeztetések mechanizmusába. A harmadik fejezetben a hatnapos háborúval kapcsolatos magyar és a magyar vezetéssel megosztott szovjet források alapján betekinthetünk abba, hogyan működött az európai kommunista rendszerek vezetése válsághelyzetben, milyen eszközöket használt céljainak elérésére a szovjet vezetés, milyen nézetkülönbségek voltak az egyes országok között, és hogyan kezelték ezeket a folyamatos egyeztetések során. Ez a rész olyan dokumentumokat is tartalmaz, amelyekből látni lehet, milyen következményekkel járt a váltság a zsidókkal kapcsolatos politikára nézve egy olyan „konszolidált” országban – Magyarországon – is, amelyben a háború után nem indult hivatalos antiszemitizmus kampány, mint Lengyelországban, és belső konfliktusokkal sem küzdött, mint

a csehszlovák kommunista vezetés. Ebben a fejezetben közöljük azokat a dokumentumokat is, amelyek a nyolcvanas évek végén az Izraellel való diplomáciai kapcsolatok újravéltételéhez vezető folyamat során keletkeztek.

A negyedik fejezetbe olyan dokumentumokat válogattunk be, amelyek a magyar állam egyházi ügyekért felelős hatóságának, az Állami Egyházügyi Hivatalnak a zsidó szervezetekkel kapcsolatos politikáját mutatják be. A dokumentumok többsége a nemzetközi zsidó szervezetekkel kapcsolatosan folytatott politikáról szól, de jól kirajzolódik belőlük az is, milyen stratégiát követtek a dokumentált években a legfontosabb nemzetközi zsidó szervezetek, és hogyan reagáltak kezdeményezéseikre a magyar zsidó intézmények és a magyar állam.

A könyv ötödik fejezetének dokumentumai a zsidó intézményekre és a zsidóságra nehezedő pártállami nyomás és represszió különböző formáit mutatják be. Az itt közölt iratok legnagyobb része a biztonsági szolgálatok archívumából származik. Ezekből kiderül, hogy mely ügyek kerültek a biztonsági szervek látókörébe, mit tartottak fontosnak, milyen célokat követtek, és milyen eszközöket használtak a zsidó közösségek és személyek megfigyelésére, megfélemlítésére.

(Kovács András: *A Kádár-rendszer és a zsidók*. Corvina Kiadó, Budapest, 2019, 440 oldal. Teljes bolti ár 3990 Ft, kedvezményes webshop ár a kiadónál 3192 Ft. ISBN 978 963 136 6136.)

Gyermekeket mentett ékszereivel

10 érdekesség Karády Katalinról

1. Valódi neve Kanczler Katalin Mária.
2. Apja halála után a család megélhetés nélkül maradt, így 1931-ben 20 évesen hozzám egy nálánál jóval idősebb tisztviselőhöz, aki biztos egzisztenciát nyújtott számára. Ifjú feleségként semmihez sem értett, és csak adósságot csinált: vásárlásfüggő volt, saját bevallása szerint 300 pulóvert és 200 retikült gyűjtött össze ebben az időben.

Az amerikai állampolgárság átvételekor

3. Egyed Zoltán újságíró felfedezte benne a tehetséget, és amerikai mintára az első hazai sztárt faragta Karádyból. Minden részletében kidolgozott sztárkultusz épül ki rövid idő leforgása alatt körülötte. Első mozifilmje, a Halálos tavasz sikerét követően a kor ünneplott dívája, szexszimbólum lett. Dívátot teremtett stílusával, utánózták frizuráját, öltözködését.
4. Ujászásy István tábornok miután eljegyezte, megvásárolta neki a XII. kerületi Művész út 6. szám alatt álló villát. (Az épület a kilencvenes években Antall József, majd Horn Gyula miniszterelnök lakóhelye volt.)
5. 1944. április 18-án tartóztatta le a Gestapo a szövetségeseknek való kémkedés vádjával. Három hónapig tartották fogva, megkínózták, kis híján agyonverték.
6. Az énekesnő szörnyű egyéni sorsa ellenére sem szűnt meg embernek lenni: a nyilasoknak ékszereket és aranyat adva, a Duna-parton egy egész gyerekcsapatot mentett meg a kivégzéstől. A gyerekeket a lakására vitte, és a háború végéig gondozta őket.
7. 1945–48 között még az Operettszínház foglalkoztatta, több főszerepet játszott el: Maya (1945), Sybill (1945), Fekete lilium (1946), Vera és családja (1947), Bál a Savoyban (1948).
8. 1951-ben végleg elhagyta Magyarországot. Először az ausztriai Salzburgba, majd Svájcba költözött. Ott sem volt sokáig maradása, egy év elteltével Brüsszelbe ment tovább. 1953-ban Brazíliába, Sao Paulóba költözött, és divatárúüzletet nyitott. 1968-ban megkapta az amerikai vízumot, s New Yorkban telepedett le, ahol egy kalapszalont vezetett.
9. Amikor hetvenedik születésnapja alkalmából Magyarországra hívták, stílszerűen csak egy kalapot küldött maga helyett.
10. A Kneszet 1953-as törvénye alapján a Jad Vasem Intézet a vérszakszak alatt tanúsított hősie, humanitárius tetteiért 2004 decemberében posztumusz a Világ Igaza kitüntetést adományozta Karády Katalinnak.

Közönség.hu

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Litvánia

A Vilnai Gáon (1720–1797) emlékére a litván nemzeti bank 2020 második negyedében 10 eurós érmét bocsát ki. A tudós rabbi korának egyik legbefolyásosabb személyisége volt. Nevéhez kötődik a haszidizmus keményen vitázó, Litvániában erős mitnágdim áramlat megjelenése is. A rabbi nevét viseli a vilnusi zsidó múzeum. Halálának 200. évfordulója alkalmából, 1997-ben a litván fővárosban szobrot emeltek az emlékére. Az új pénzérmén litván és héber nyelven „a Vilnai Gáon” és „a litvániai zsidók történetének éve” felirat szerepel, valamint egy menóra látható.

A második világháború kitörésekor Vilniusban mintegy 60.000 zsidó lakott, akik 105 zsinagógát, illetve imaházat tartottak fenn. Becslések szerint jelenleg 3500-5000 hittestvérünk él a balti országban.

Argentína

Két évig tartó felújítás után Buenos Airesben ismét megnyílt a zsidó múzeum, aminek egyik fontos feladata a fiatalok oktatása és a fajgyűlölet elleni harc. A munkálatokhoz szükséges 4,5 millió dollár közadakozásból gyűlt össze. A terület ingyenes használatát a kormány 90 évre engedélyezte. Marcelo Mindlin, az igazgatóság elnöke szerint a felújítással a világ legmodernebb holokausztmúzeumát hozták létre, amelyben multimédiás eszközök is segítik a látogatók tájékoztatását.

A náciizmus felemelkedésének és a soá eseményeinek bemutatása mellett a kiállítás foglalkozik annak az 1100 Európában élt, mostanáig tabuként kezelt argentin állampolgárnak a sorsával is, akik származásuk miatt haláltáborokba kerültek. Közülük 20-30 túlélő tért vissza hazájába.

Argentínában mintegy 200.000 hittestvérünk él, akik az USA után a kontinens második legnagyobb zsidó közösségét alkotják.

Costa Rica

A közép-amerikai püspöki titkárok San Joséban tartott tanácskozása alkalmából rabbik és hitközségi vezetők már harmadik alkalommal folytattak párbeszédet a katolikus egyház képviselőivel. A tanácskozáson részt vett Gustavo Kraselnik panamai rabbi, aki a Latin-amerikai Zsidó Kongresszus (CJL) meghatalmazottja a közép-amerikai vallásközi párbeszédben, David Laor Costa Rica-i rabbi, valamint a környező országok zsidó közösségeinek vezetői. Az együttműködés alapját a CJL, a Latin-amerikai Püspöki Tanács, valamint a Regionális Iszlám Szövetség által kezdeményezett Cordobai Nyilatkozat képezi, amely Latin-Amerikát és a Karib-térséget „a vallásközi párbeszéd övezetének” nyilvánította.

Kraselnik rabbi méltatta, hogy az aláírás óta eltelt két év alatt tucatnyi ország különböző vallási vezetői csatlakoztak a nyilatkozathoz. Claudio Epelman, a Latin-amerikai Zsidó Kongresszus ügyvezető igazgatója és Kurt Koch kardinális, a vatikáni Püspöki Tanács elnöke táviratban üdvözölték a zsidó és katolikus vallási vezetők találkozóját.

Németország

A közelmúltban nyílt meg Kölnben a „Felejtse el a nevedet – Auschwitz gyerekei” című kiállítás, amely képek és a túlélő gyerekek történetei alapján mutatja be a koncentrációs tábor borzalmait. A náci mintegy 232.000 gyereket hurcoltak Auschwitzba, akik közül csak 650 volt életben 1945. január 27-én, amikor a Vörös Hadsereg felszabadította a koncentrációs tábort.

Litvánia. A nemzeti bank új 10 eurós érméje

Argentína. A Buenos Aires-i holokausztmúzeum

Costa Rica. Gustavo Kraselnik panamai rabbi

Németország. Lidia Rydzikowska, akitől édesanyja úgy búcsúzott, hogy „ne felejtse el a neved”

A bemutató ötlete Alwin Meyertől, a kiállítás kurátorától származik, aki 21 éves kora, 1971 óta foglalkozik az elhurcolt gyerekek sorsával. Auschwitz látogatásán került kapcsolatba Tadeusz Szymanski egykori fogollyal, aki segített a túlélőket megtalálni. Sokan már meghaltak, és az átélt borzalmak következtében többen öngyilkosok lettek. Meyer 80 túlélővel beszélt, de csak 55 személy nyilatkozott. A gyerekek általában nem tudtak semmit

szüleik sorsáról. Kivételt jelentett Lidia Rydzikowska, akitől édesanyja úgy búcsúzott, hogy „ne felejtse el a neved”. Anya és lánya 1962-ben találkoztak újra.

A kiállítás 2020. február 23-ig tekinthető meg az egykori Gestapo-székházban, a jelenleg a nemzetiszocializmus bűneit kutató EL-DE háznak nevezett dokumentációs központban.

Kovács

Nélkülözhetetlen a készülék

A Mazsihisz a közelgő hanuka alkalmából véroxigénmérő (pulzoximéter) készüléket adományozott a református egyház budapesti Bethesda Gyermekkórházának az egyházi és felekezeti kórházak együttműködésének keretében. Dr. Velkey György főigazgató „nélkülözhetetlen alapkészüléknek” nevezte a berendezést, amelyből – szavai szerint – sosem elég.

A Mazsihisz a fény csodájának ünnepe alkalmából évek óta segíti adományokkal a református egyház fenntartásában működő Bethesda Gyermekkórházat, amely – a többi felekezeti egészségügyi intézményhez hasonlóan – szoros szakmai együttműködést épített ki a zsidó Szeretkórházzal.

A Szövetség és az intézmény közötti szoros, baráti kapcsolat most tovább mélyült annak köszönhetően, hogy a Mazsihisz a közelgő hanuka alkalmából véroxigénmérő (pulzoximéter) készüléket adományozott a Bethesda-nak. Ez a készülék a vér oxigéneltartását méri a bőrön keresztül: az újra helyezhető érzékelők segítségével folyamatosan és fájdalommentesen lehet követni, hogy a beteg gyermek vérében elegendő oxigén van-e.

Az adomány sajtónyilvános átadóünnepségén jelen volt a Mazsihisz részéről Heisler András elnök, dr. Kunos Péter ügyvezető igazgató és Radnóti Zoltán főorvos, a kórház részéről pedig többek között dr. Velkey György főigazgató, aki az átadott készülékről szólva azt mondta: ebből a berendezésből minden egyes darabnak jelentősége van, hiszen az újszülött- és csecsemőgyógyászatban a véroxigénmérő olyan nélkülözhetetlen alapkészüléknek számít, amelyből sosem elég. Hozzátette: a kórház dolgozói és a betegek nevében is roppant hálás ezért az adományért, s azért is, hogy a Mazsihisz évek óta következetesen segíti a gyermekkórházat.

A találkozón a Mazsihisz és a Bethesda vezetői méltatták a két szervezet közötti együttműködést, különös tekintettel az egészségügyi létesítményekre, hiszen a zsidó Szeretkórház és a református Bethesda évek óta kiváló szakmai kapcsolatot ápol. Szóba került a gyermekkórház új beruházása is, amelynek eredményeként külön épületszárny létesül többek között hospice-, kóma-, rehabilitációs és sürgősségi részleggel. A Mazsihisz vezetése közölte, hogy a Szövetség lehetőségei szerint minden segítséget megad a gyermekkórház fejlesztéséhez.

Kácsor Zsolt

Károly herceg beszéde a brit zsidósághoz

A közelgő hanuka alkalmából a brit királyi udvar ünnepséget rendezett a Buckingham-palotában, ahol Károly, Wales hercege mondott családi anekdotákkal fűszerezett, különösen meleg hangú beszédet. Szarkasztikus humorral emlékeztetett rá, hogy amikor a parlamentben Disraeli miniszterelnököt

szágot, hanem azokat az egyszerű, névtelen embereket is, akik saját helyi közösségük tartóoszlopai. Mint fogalmazott, utóbbiak vannak sokkal többen a mostani ünnepség vendéglistáján, amiért ő maga különösen hálás.

A trónörökös megemlékezett a Brit Birodalom nagy miniszterelnökeiről, Benjamin Disraeliről, akit megkeresz-

Fotó: Board of Deputies

kigúnyolták, ő így vágott vissza: Igen, én zsidó vagyok, de amikor a jelen lévő legméltóságosabb urak ősei még csak vademberként kegyeskedtek élni egy névtelen szigeten, az én felmenőim már papok voltak Salamon templomában.

A Jewish Chronicle által publikált beszédében a trónörökös örömet fejezte ki, hogy a palotában köszönheti a birodalom zsidóságnak képviselőit, s együtt ünnepelheti velük a zsidó polgároknak az Egyesült Királyság jólétéhez, gazdagságához és boldogságához való hozzájárulását.

Mint Károly herceg fogalmazott, „nincs az életnek olyan területe, ahol nemzetünk a zsidóságnál nagylelkűbb és hűségesebb társakra lelt volna, ezért örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy köszönetet mondjak önöknek azért, amit tettek és tesznek a nemzeti és nemzetközi intézményekben, valamint a helyi közösségekben szerte az országban. Gyakran jellemzem az Egyesült Királyságot a közösségek közösségeként, amelynek sokszínűségét az országot alkotó csoportok összessége adja, így lesz a teljes egész sokkal nagyszerűbb a saját elemeinél.”

Wales hercege azt mondta: „A Korona és a zsidó közösség kapcsolata különleges és értékes, amit én abból a sajátos és személyes nézőpontból is megerősíthetek, hogy annak a ténynek a tudatában nőtem föl, hogy a brit zsinagógákban évszázadok óta minden héten imádkoznak a családomért. S miképpen önök megemlékeznek a családomról, úgy mi is megemlékezünk most önökről, méghozzá önöket ünnepelve.”

Károly nemcsak a zsidóság neves képviselőit méltatta, akik tevékenységükkel segítettek jobbá formálni az or-

teltek ugyan, de aki soha nem tagadta meg zsidó gyökereit. Károly megjegyezte: „Disraeli azt mondta a szép-mamámnak, Viktória királynőnek, hogy »én vagyok az üres lap az Ó- és az Újszövetség között.«” Emlékeztetett rá, hogy amikor az angol parlamentben Disraelit kigúnyolták, ő így vágott vissza: „Igen, én zsidó vagyok, de amikor a jelenlévő legméltóságosabb urak ősei még csak vademberként kegyeskedtek élni egy névtelen szigeten, az én felmenőim már papok voltak Salamon templomában.”

A herceg büszkén említette meg, hogy a nagymamája, Aliz görög hercegnő Jeruzsálemben, az Olajfák hegyén van eltemetve. A hercegnő a Világ Igaza lett, hiszen amikor a náci 1943-ban elfoglalták Athént, ő befogadott és megmentett egy zsidó családot. A trónörökös megosztotta a hallgatósággal azt a családi anekdotát, miszerint amikor Aliz hercegnő bejelentette, hogy Jeruzsálemben kíván temetkezni, az angol királyi családban mindenki meglepve kérdezte tőle, hogy mégis hogyan fogják látogatni a sírját? A nagymama erre azt válaszolta: „Ez tökéletesen megoldható, hiszen nagyon jó a buszjárat Athénból!”

Beszédét a herceg így zárta: „A Tóra negyedik könyvében azt az isteni parancsot olvashatjuk, hogy válaszd az életet! Az Egyesült Királyság zsidó közössége teljes mértékben teljesítette ezt az isteni utasítást, s ezáltal a társadalmunk mérhetetlen módon gazdagodott. Itt az alkalom, hogy köszönetet mondjunk azért a barátságért, amit kialakítottunk, és azokért az értékekért, amelyeket mi mindannyian osztunk.”

K. Zs.

IZRAELI SZÍNES

Bélyeggel emlékeznek az első tóráról, amely a világűrbe jutott

Egy új izraeli bélyeg az első űrbe juttatott tóratekerésre és az abból felolvasó űrhajósra is emlékezik. A bélyeg bevételéből a tóráról készülő dokumentumfilmet támogatnák.

Jeffrey Hoffman lett 1985-ben az első amerikai zsidó férfi űrhajós. Hoffman több küldetést is teljesített a világűrben, és minden alkalommal magával vitt valamilyen hagyományos zsidó tárgyat: egy mezuzát, egy trenderlit vagy egy menórát.

Hoffman az ötödik és egyben utolsó útjára 1996-ban egy kisméretű tóratekerest vitt magával, amiből a Columbia űrrepülőgép fedélzetén fel is olvas-ta az első, Börésit elnevezésű szakaszt. Ez lett az első olyan tóra, amely elju-tott a világűrbe.

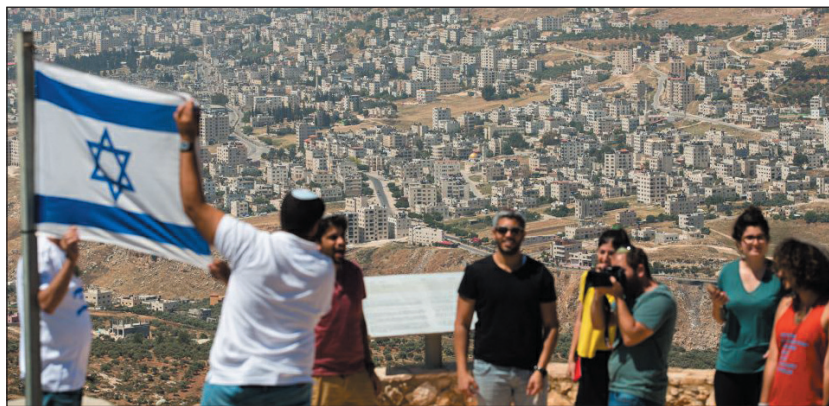
Ennek az eseménynek az emlékére egy limitált példányszámú postabélye-get adtak ki Izraelben. A bélyeg eladásából származó bevételt egy dokumen-tumfilm projekt támogatására szeretnék felhasználni. A film célja, hogy megismertesse a nagyobb nyilvánossággal az első világűrbe utazó tóra törté-netét.

Kibic

Miért alijáznak a magyarok?

Surányi Ráchel cikksorozata egy több éven át tartó kutatás eredmé-nye. A szerző az ELTE TÁTK Szo-ciológia Doktori Iskoláján szerezte meg doktori fokozatát, és a kuta-

azt mondta, „nagyon felelőtlen mó-don mentem”; valójában utazni sze-retett volna, és ez abból következett, hogy „fizikailag sose tudtam lenyu-godni Magyarországon” – mondta.

tás eredményeit a disszertációjá-ban foglalja össze. A dolgozat az Izraelben élő magyarok identitá-sát és integrációs módozatait tárja fel. A kutatás 2013 és 2017 között zajlott kvalitatív módszertannal, vagyis 78 személyes interjú készült olyan, magukat zsidónak valló sze-mélyekkel, akik 1989 után alijáz-tak, és legalább egy évet éltek Izra-elben.

Az Izraelinfo közreadta Surányi Ráchel sorozatának második részét, melyben többek között ez olvasható: Magyarország elhagyása mint el-sődleges szempont nagyon sok inter-júban előjött, és ez igaz mind a 90-es, mind a 2000-es évekbeli ali-jázókra. Egyikük, aki mellel a családjával (szüleivel) hagyta el az országot, így fogalmazott: „Nagyon el akartam jönni. A világon majd-nem minden hely jobbnak tűnt Ma-gyarországnál, és azt hiszem, ez a mai napig így van.”

Volt olyan is, aki a zsidó kisebbsé-gi identitása miatt érezte úgy, hogy jobb eljőnni. Mirjam, aki 20 évesen ment Izraelbe (azóta már nem él ott),

Ez a kényelmetlenségérzet az általa észlelt antiszemitizmusnak volt köszönhető.

A mintában nagyon kevesen emlí-tették, hogy konkrétan antiszemita incidensnek lettek volna kitéve, és még kevesebben vándoroltak ki kife-jezetten antiszemitizmus miatt.

Egy-két szülő viszont azért ment Izraelbe, hogy a gyerekeik már ott szocializálódjanak. „Mindig is tud-tam, hogy egyszer ide fogok jönni, de mindig közbejött valami” – mondta Éva. Az volt az utolsó csepp a pohárban, amikor Judit lánya bele-szeretett egy fiúba Magyarországon, „azt gondoltam, hogy nem lesz ez így jó. Inkább egy zsidó fiúba sze-ressen bele Izraelben.”

Hasonló céllal, de mégis más mód-szerhez folyamodott Vera, aki ki-küldte fiát Izraelbe azzal a remény-nel, hogy az majd beleszeret az ot-tani világba. És bevált a terve. Ezek-ben az interjúalanyokban az volt a közös, hogy ők az ország elhagyásá-ra fektették a hangsúlyt a beszélge-tésben, míg sokan – főleg azok kö-zül, akik már nem Izraelben élnek –

azt emelték ki, hogy a szűkebb környezetükből lett elegendő. (Óvato-san feltételezhetjük, hogy ez nem elég erős indok a kivándorláshoz, hogyha a legtöbben közülük vissza-jöttek.)

Azok közül, akik azért mentek el, mert nem akartak már Magyarorszá-gon élni, sokan mondták, hogy egy harmadik országot is számba vettek. Ez nem meglepő eredmény, hiszen náluk nem Izrael volt a fő húzóerő. Erre az egyik szakértőnek volt egy jó mondané: „miért mennének Ázsiába, amikor ott van az EU?” Ez azonban nem ilyen egyszerű kérdés, hiszen, ahogy Anita mesélte, „Mentem volna Angliába, de az nem volt ingyen. Mivel a Szochnut ajánlotta magát, gondoltuk, ez egy jó lehetőség.”

Vannak, akik a 2008-as gazdasági válság nyomására mentek Izraelbe. Őnekik nincs hova visszajönni, ezért ők többnyire kint vannak azóta is.

mazsihisz.hu

A globális felmelegedés növeli a sztrók kockázatát

Izraeli kutatók kimutatták, hogy a globális felmelegedés növeli a sztrók kockázatát az 50 évesek és az annál idősebbek körében – adta hírül az MTI.

Sztrók (szélütés) akkor alakul ki, ha az agy valamely területének a vér-ellátása elégtelenné válik, ami az ott lévő sejtek pusztulását idézi elő. A szívbetegségek után a második leg-gyakoribb halálok. A Sztrók Világ-szervezet adatai szerint évente mint-egy 15 millió embert ér a betegség, és 5,8 millió halálát okozza.

A Haifai Egyetem kutatói az izra-e-li egészségügyi tárca sztrókadat-bázisát használták tanulmányukhoz, amelyben azt vizsgálták, milyen ösz-szefüggés van a magas hőmérséklet és a sztrók kockázata között nyáron. Kimutatták, hogy a hőmérséklet egyetlen Celsius-fokos emelkedése 10 százalékkal növeli annak kocká-zatát, hogy valakit hat napon belül szélütés érjen. Erősebb összefüggést találtak a hőmérséklet-növekedés és a jóval gyakoribb vértelen (isz-kémiás) sztrók között – amikor vér-rög zárja el az agy egyik erét –, mint a vérzéses sztrók esetében – amikor az agy valamelyik ere megreped, és vérzés alakul ki.

Azt is kimutatták, hogy annál ki-sebb a valószínűsége a sztróknak, minél nagyobb a különbség 24 órán belül a legmagasabb és a legalacso-nyabb hőmérséklet között.

A tanulmány szerint jelentős az összefüggés a hőmérséklet és a be-tegség között mind a férfiak, mind a nők, valamint az 50 évesek és az idősebbek körében, ha a sztrók kiala-kulása előtti hat napon át magas a hőmérséklet.

A kutatók az eredmények nyomán azt tanácsolják a kockázati csopor-tokba tartozóknak, hogy légkondici-onált környezetben tartózkodjanak a nagyon meleg napokon.

Szélsőségesek akciói

Izraeli szélsőséges telepesek autót gyújtottak fel és falfirkákat festettek palesztinok házára Ciszjordániában – jelentette a Jediót Ahronót című újság honlapja, a ynet. A rendőrség gyűlölet-bűncselekmények miatt kezdett nyo-mozni, ugyanis Náblusz közelében, Ciszjordánia északi részén, négy palesz-tin faluban éjjel ismeretlen tettesek járműveket és olajfákat gyújtottak fel, és feliratokat festettek házak falára. Kiblan, Bit Dadzsán, Midzsál és Adik fal-

Fotó: timesofisrael.com

vakban többek közt Dávid-csillagot, valamint azt a szöveget festették héber nyelven az egyik ház falára, hogy „még mindig zárt katonai terület”. A felira-tok arra a rendeletre utalnak, amely szerint a Komi Uri nevű, Jichár melletti területet zárt katonai övezetté nyilvánították az izraeli hatóságok, miután szél-sőséges telepesek több alkalommal megtámadták ennek a térségnek a bizton-sági erőit.

Az éjszakai incidens után az egyik palesztin károsult elmondta a Háárecnek, hogy biztonsági kamerájának felvételén látható, amint hajnali fél kettő körül két ember kiszállt egy kocsiból, és felgyújtotta az ő és fia autóját.

A Becelem nevű emberi jogi civil szervezet szerint októberben és novem-berben tizenhárom vagyon elleni bűncselekmény történt palesztinok ellen Ciszjordániában a mostani események nélkül. Korábban egy mecsetre festet-tek graffitit, és szinten lángba borítottak huszonöt autót egy ciszjordániai pa-lesztin faluban. A mecsetre azt írták héberül, hogy Izrael tulajdona, és hogy a nem zsidók ellenségek.

Maszol.ro

Sábeszkor is nyitva tart a McDonald's a tel-avivi reptéren

Ráadásul a Ben-Gurionon működő McDonald's ehhez még a kóser-sá-gi pecsétet is megkapta Izrael Főrabbinátusától.

Az étterem megkapta a működési engedélyt, kóser lesz, és kifejezetten azt a célt szolgálja az új nyitvatartás, hogy kóser étellel lássa el a szombaton érkező és távozó utasokat, írja a The Jeshiva World.

A McDonald's megkereste a Zomet Intézetet, hogy segítséget kérjen abban, miként tudnak a vallási szabályokhoz igazodva működni. A Zomet elsősor-ban abban járta, hogyan lehet az informatikai és elektromos berendezések használatát a halachikus törvényekkel összeegyeztetni.

A McDonald's a következő tanácsokat kapta:

- le kell venni a hűtők ajtóinak szenzorait
- be kell programozni a melegítőberendezéseket szombatra, hogy egész nap automatikusan működjenek
- néhány gépet le kell takarni, illetve le kell zárni, nehogy szombaton ki-be kapcsolják őket
- az ételeket házon kívül kell elkészíteni, és szombaton csak melegíteni szabad, úgy, hogy nem változtatnak a hőmérsékleten.

Pillanatnyilag per van folyamatban az Izraeli Főrabbinátussal szemben a Legfelsőbb Bíróságon, amiért Izraelben lévő hoteleknek engedélyt adtak ah-hoz, hogy szombaton is működhessenek kóser-sági pecséttel.

Egy jeruzsálemi étterem pedig azért perelte be a Főrabbinátust, mert kóser-sági igazolást szerettek volna a szombati nyitvatartásukhoz. Az ételeket nem főzik, csak melegítik, és voucherrel lehet fizetni a szombat bejövetele előtt. A Főrabbinátus azonban nem adott ki engedélyt az étteremnek a Legfelsőbb Bíróságnál folyamatban lévő ügye miatt.

Kibic

Moldova György: Komolyan foglalkoztatott, hogy lelövöm Kádárt

Interjú rendszerről és rendszer-váltásról, azért tegeződve, mert ha az embert letegezi a kölyökkori ikonja, akkor nem magázódik, hanem büszke.

Te hiszel?

Néha igen, néha nem. Isten nevét hol kis kezdőbetűvel írom, hol nagy-
gyal.

Mitől függ?

Amilyen kedvem van. Minden-
esetre ha van Isten, lehetett velem
valami szándéka.

Miből gondolsz?

Például abból, hogy 1944 nyarán
rám esett egy féltónás bomba, de
nem robbant fel. Már a csillagos ház-
ban laktunk az Augusztán, légítáma-
daskor a töltésoldalban lévő óvó-
helyre húzódtunk be. Szőnyeg-
bombázást kapott a környék, és pont
az óvóhelyünkre zuhant az az ötszáz
kilós vas. Elvileg millió darabra kel-
lett volna szakadnak. Ez valami?
Vagy semmi? Isten tudja. Az biztos-
nak tűnik, hogy akadnak a mi mére-
tünkönél nagyobb térfogatú esemé-
nyek. Templomba nem járok, zsiná-
gába is csak böjt idején, jom kip-
purkor, engesztelődni, olyankor letu-
dom az egész évet, végiggondolom,
mi történt velem, s azt is, mi történ-
het.

**Furcsálltam a Bibliát egy kom-
munista asztalán.**

Jó helye van itt neki. Van egy két-
száz éves példányom is, a baján-
senyei református paptól kaptam, azt
odafönt tartom. Ha hiszel, ha nem hi-
szel, a Biblia gyönyörű szöveg, külö-
nösen a **Károli Gáspár-féle** fordítás
zseniális, vetekszik **Arany János**
Shakespeare-jével. Nálam ez a két
mű mutatja fel a legszebb magyar
nyelvet. Amúgy világletemben ol-
vastam a Bibliát, különösen *A prédikátor*
könyvét szeretem.

Az már szinte materialista.

Tán azért. Annál nyomasztóbb és
szebb szöveg nem született, nem is
fog, elvileg maga Salamon írta. **Köl-
cseyt** követem: „*Itt az írás, forgassátok / Érett ésszel, józanon, / S benne feltalálhatjátok / Mit tanít bölcs Salamon: / Miképp széles e világ / Minden épül hitványságon, / Nyár és harmat, tél és hó / Mind csak hiába-való!*”

Szóval hogy került pont most ide a Biblia?

Könyvet írtam **Iványi Gábor**
lelkészről, ellenőriztem a bibliai idé-
zeteket. Például azt az Ézsaiástól
származó mondatot, hogy: „*De nem lesz mindig sötét ott, a hol most szorongatás van.*” Megfordult a fejem-
ben, hogy küldök ezzel a szöveggel
karácsonyra képeslapot Orbánnak.

**Én is hoztam könyvet: tőled a két-
kötetes Kádárt. Ha már a rendszer-
váltás harmincadik évfordulója a beszélgetésünk apropója.**

Tedd a Biblia mellé. A betű szereti
a betűt.

**Proletárszentként szokad emle-
getni Kádárt.**

Mert az is.

Ő olvasta vajon a Bibliát?

Nem hiszem. De az biztos, hogy
nem volt vallásos.

**Állítólag gyóntatót hívatott a ha-
lalos ágyához.**

Letészem rá a nagy esküt, már
amennyire én letehetek olyat, hogy
nem így történt.

Jobboldali porhintés, hogy lám-
lám, a legfőbb kommunista, Kádár is
csak összeccsinálta magát az élete és
a rendszere végén, és az Úrtól kért
feloldozást szörnyű bűneire. Duma.

**Te hol lennél ma, ha harminc éve
nem dől össze a szovjet birodalom és
vele a Kádár-rendszer?**

Sehol. És már így sem vagyok se-
hol. Rendszerváltástól függetlenül
véletlenül vagyok itt. Márciusban
betöltöm a nyolcvanhatot.

Ne siessünk.

Ami meg a rendszerváltást illeti,
az nálam Kádár félreállításával és
halálával kezdődött. Ami utána jött,

megette a fene. A Kádárt váltó
Grósz Károly hiába vallotta magát
kommunistának, hiába fenye-
getőzött, féhérterrorozott, gyöngé
volt, képességeiben kevés a feladat-
ra. Kádár leváltásával a főtitkári
posztról megszűnt a szocializmus.
Kommunizmus meg nem is volt so-
ha, azt hazudták annak, ami Románi-
ában tombolt.

Mi az, hogy szocializmus?

A szocializmusban magánszemély
tulajdonában nincs jelentős ter-
melőeszköz, és viszonylag szeré-
nyek a jövedelmi különbségek. Ez a
lényeg, a többi ebből következik, az
észjárás is: **Kelen Béla** újságíró
mondta, hogy „aki gyalog jár, az
gyalog gondolkodik”. Mélyen igaz.
A Kádár-rendszerben a legkisebb és
a legnagyobb kereset között tizen-
kettő volt a szorzó. Ma csak nyugdíj-
ból létezik kétmillió forint fölötti,
miközben a minimálnyugdíj tíz éve
huszonnyolcezer-ötszáz forint, most
se emelték.

**Az is jellemzője a szocializmus-
nak, hogy egy párt van. Vagyis
nincs miből választani. Ami pedig
diktatúra.**

Az egypártrendszer önmagában
nem diktatúra.

**Szerinted nem diktatúra, ami
1990 előtt volt itt?**

Kétségtelen, hogy 1949 és 1955
között diktatúra és terror uralkodott,
nem mellesleg **Rákosi Mátyás** az
igazi kommunistákat irtotta leg-
bőszebben. Nem sírom vissza. A Ká-
dár-korszak eleje, az ötvenhat utáni
néhány hónap az orosz fegyverekre
támaszkodott, nyilván az is diktatú-
ra, az Öreg hatalma a szovjet tankok
lőtávolságáig tartott, egy centivel se
messzebb. Azt sem sírom vissza.

Ezzel együtt hiába próbálják vé-
reskező diktátornak mutatni Kádárt,
nem volt az.

**Százakat végeztek ki ötvenhat
után, köztük a volt miniszterelnök
Nagy Imrét.**

Kádár alatt körülbelül kilencven
embert végeztek ki.

Háromszázról tudni.

Én kilencvenről tudok. De akár a
háromszázat is összevethetjük a fa-
sizmussal, ahol csak magyar zsidó-
ból hatszázezret ölték meg.

**És a Gulag millióiról se feledke-
zünk el, és Rákosi meg Szamuely
Tibor áldozatairól se.**

Én a Kádár-rendszerrel beszélek,
annak voltam és vagyok híve, az azt
megelőző magyar és keleti és min-
denféle diktatúráknak nem. A kon-
szolidált Kádár-korszak már egyálta-
lán nem diktatúra. Minden, amire
büszkék az 1990-es rendszerváltók,
Kádár alatt már legalább csírájában
létezett, lásd útlevét, fejlett
mezőgazdaság, normális élelmiszer.
Valamelyik vaskalapos szovjet
vezető háborodott fel egy magyaror-
szági látogatásán, hogy „ami itt van,
az nem szocializmus, mert kapni
húst”. Jó, nem krózsukok éltek ebben
a hazában, de nem volt gond egy
vendéglő vacsora, a tehetségen és a
szorgalmon múlt a továbbtanulás, az
előrejutás, léteztek közösségek. Ma a
vidéki településeken este hatkor ki-
hal az utca, Kalocsán jártam a nyug-
díjas könyvemmel, mesélték, még
szilveszterkor sem szólt élőzene se-
hol.

**A szocializmus „legvidámabb ba-
rakkja” voltunk, de azért csak ba-
rakk.**

Élhető barakk. És kizárólag Káda-
ron múlt, hogy Magyarország
élhetőbb volt, mint a többi szocialis-
tának mondott ország. A lengyel
Gomulka véres fasiszta, kizavarta
az országból a zsidókat, svábokat, ci-
gányokat. A románok **Ceausescuja**
háromszázvalahány vadászkastélyt
tudhatott magának, a bolgár
Zsivkov több kilométeres magánten-
gerparttal rendelkezett. Kádárról
nincs ilyen hír. A halála után elárve-
rezték a tárgyait, kávéscsészéből

mindösszesen kettőt találtak a kony-
haszekrényében, egy a feleségéé,
egy az övé. A teljes bevétel a puská-
jával meg a sakk-készleteivel együtt
nem érte el a másfél millió forintot.
Sose blamáta az embereket, nem
követelt hűségnyilatkozatot, láthat-
tuk, hány párt vette át a kádereit, lé-
nyegében mind, élükön az MSZP és
a Fidesz. Különb szobra lesz az
Öregnek Budapesten, mint a Hungá-
ria angyal a Szabadság téren, csak
azt én már nem élem meg. Amíg bí-
rom magam, kijárok a sírjához, ritka,
hogy nincs rajta friss virág, koszorú.
Összesöprök, kidobom, ami elszá-
radt.

**Még a hívei körében is megkopott
nemcsak a nimbusza, az emléke is.**

Fotó: Mohos Márton/24.hu

hogy kivándorolhasson Kanadába a
lányához.

**Nagy Imréért miért nem kilin-
cselt?**

Nem tudni, mit gondolt **Nagy
Imréről**, és nem tudni azt sem, mit
tett érte, ellene.

**Az utolsó beszédében megbánta
Nagy Imre meggyilkolását.**

Addigra eléggé kész volt az Öreg,
ezzel együtt, bár akadozva, de logi-
kusan beszélt, sorra cáfolta az ellene
felhozott vádakát, és kérte, állítsák
bírószág elé, és ha bűnös, büntessék
meg a legszigorúbban. Ő nem mene-
kült.

Nagy Imre sem.

Nagy Imre történelmi balek, vagy
ahogy **Lukács György** filozófus fo-
galmazott: a magyar forradalmárok
nagyapja. Az életművében attól a pár
hétől eltekintve semmi eredetit, fon-
tosat nem találni. Amúgy, mondják,
jó ember volt, én csak kétszer talál-
koztam vele, akkor is futólag. Beug-
rott a nagy szerepbe, megérezte az
egyszeri történelmi lehetőséget, úgy
ítélte, tisztára moshatja magát min-
den korábbi tette, köztük a padlás-
söprések alól is, s mire felfogta, mit
kockáztat, nem volt visszaút.

Vállalta a halált, a mártírságot,
szobrot kapott érte. Nem akart ros-
szat. Amikor Kádár János október
harmincadikán, kedden bejelentette
az ávó felszólítását, és hogy megala-
kítja az MSZMP-t azzal, hogy „kis-
párt leszünk, de tisztességes”, úgy
döntöttem, bár sose voltam párttag,
belépek. Pedig a családban előttem
egyetlen párttag volt, a nagyapám,
végtelenül kedves, tisztességes, jó
szándékú, de annyira buta ember,
hogy Koreát folyton összekeverte
Kairóval. Erdélyből jött föl, már ott
elkötelezte magát a munkásmozga-
lom mellett, bár nem sokat értett
belőle. Olyan dumái voltak, hogy

„ha egy angyal az egyik kezében az
általános választójogot hozná, a má-
sikban meg valami csodát, én az ál-
talános választójogot kérném”.

**Beléptél Kádár János MSZMP-
jébe?**

Nem, mert a kedre szerda követ-
kezett, a Köztársaság téri mészárlás,

ami elsodorta a belépési szándéko-
mat.

**Azt írod a Kádár-könyvedben,
hogy október huszonnegyedike és
november hatodika között fegyver-
rel róttad az utcákat.**

Részben hazafias lelkesedésből,
részben biztonsági okokból.

Honnan szereztél fegyvert?

A Rókus kórháznál rám lőttek, mi-
re **Novák Márk** filmrendezővel meg
még egy sráccal átvettem magam
egy kerítésem, el is vágtam a kezemet.
Ahogy földet értem, látom, ott hever
húsz-harminc géppisztoly, katonák
hajíthatták el. Egyet magamhoz vet-
tem, dobtárasat, ritka fajta, akkoriban
zömmel ívtárasat használtak.

Lőttél vele?

Igen.

Emberre?

Dehogy.

Mire?

Bádogdobozra, üres telkeken.

**Azokban a napokban forradalom-
nak láttad, ami történik?**

A Köztársaság téri örületig.

És ma? Ellenforradalomnak?

Sose írtam le se azt, hogy forrada-
lom, se azt, hogy ellenforradalom.
Egyiket sem éreztem pontosnak. A
felkelés kifejezést használtam, ma is
ezt tartom helyesnek.

**Ötvenhat leverését nehezen élted
meg, a Kádár-könyvedben írod,
hogy ötvenhét végén is ott tartottál,
hogy likvidálnád Kádárt.**

Nem tagadom. Ötvenhét júliusára
megvolt az államvizsgám a szín-
művészetin, csak a diploma hiány-
zott, írtam hozzá egy darabot a Rajk-
perőről, az volt a címe, hogy *Legenda
a tábornokok pusztulásáról*, már ak-
kor is kerültem a hatásvadászatot,
ugye. Pofás lett, hiszen addigra kivá-
lóan ismertem a dramaturgiai szabá-
lyokat. A korábbi rektort, **Háy Gyu-
lát** akkorra letartóztatták, csoporttár-
samat, **Csurka Pistát** internálták.
Bacsó Péternek és alighanem min-
den idő legrosszabb magyar írójá-
nak – jó, ebben a versenyben azért
volna tolongás –, **Gyárfás Miklósnak**
adtam be a darabot, elolvasták,
és felháborodtak, micsoda logikát-
lan, tartalmatlan, erkölcstelen hullá-
dékkal zaklatom őket. Megsér-
tődtem, elkértem az utolsó havi ösz-
töndíjamat, amiből töltött karalábét
ettünk Évával, az akkori szerelmem-
mel a Margitszigeten, el is ment rá
nagyjából az összes pénz, másnap
„felmondtam” a főiskolán, és beáll-
tam kazánt szerelni egy háromfős
brigádba a tényleges szerelő és a
segítője mellé másodsegítőnek. Vég-
leges döntésem szántam, másfél év
lett belőle, az se kevés.

Gyűlöltük Kádárt, árulónak, musz-
kavezetőnek tartottuk, felelősnek a
halottakért, akiket a felkelés napjai-
ban láttunk az utcán heverni. Komolyan
foglalkoztatott, hogy lelövöm, s
ha adódott volna lehetőségem, alig-
hanem megteszem. Szerencsére pont
akkor nem volt fegyverem. Aztán,
mire megint lett, már nem haragud-
tam Kádárra.

Mikor lett megint?

A hetvenes években, amikor ké-
szült a rendőrségről szóló könyvem.
Kértem, adtak is egy cseh pisztolyt
fegyverviselési engedéllyel együtt.
De hamar rájöttem, hogy a fegyver
hülyeség. **Tonhäuser Laci**, a legjobb
zsaru, akit ismertem, irdatlan erős
pali, egyetlen bevetésére sem vitt
magával pisztolyt, bent hagyta a
páncélban. Azt mondta: „Inkább üs-
senek le, mint valakit meggondolat-
lanul agyonlőjek.” Meggyőzött.

**Mit váltál az 1989–90-es rend-
szerváltástól?**

Semmi jót. Nem emlékszem, ki
mondta, de jó duma, hogy a kommu-
nizmusban az a legrosszabb, ami
utána következik. Tudtam, hirtelen-
jében százazreknek lesz ellenálló
múltjuk, személyes hőstettük arról,

(Folytatás a 7. oldalon)

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-
PHARM. Hétfő-szerda 15–16-ig. Dr.
Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogorrógtítés minimplantá-
tumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1.
320-4778. www.drviragdental.hu és
www.mini-implantatum.hu

Színes és fekete-fehér nyomtatás,
másolás, plakátnyomtatás, névje-
gykészítés, diplomakötés, könyvny-
omtatás a Mammut III. em. 312-es
üzletben és a Balogvár u. 1. alatt.
Messinger Miklós, www.rcontact.hu,
+36-20-934-9523.

Licites eljárással eladó a Bp. III.,
Czetz János utcában lévő 30 m²-es
önálló garázs, 6.000.000 Ft induló-
áron. Érdeklődni lehet munkaidőben a
06-30-217-3460 telefonszámon.

Sar-El önkéntes munka Izraelben!
Csoportok indulnak: 2020. február
9–20., március 1–12. Jelentkezés
Deutsch Jánosnál: +36-20-233-8454,
deutschjanos19@freemail.hu, vagy az
Izraeli Kulturális Intézetben (VI. ker.,
Paulay Ede u. 1.) minden kedden,
16–17 óra között.

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt,
képeslapokat. 06-20-522-5690, este
06-1-322-8439.

Keresem Somló Ignác leszármazottait (Miskolc, Pannónia Szálló).
Lánya élte túl a háborút, neve Lili vagy
Szera lehet (édesanyja: Hauer Rózi),
született 1920–26 között, szeptember
10-én. 1945-ben kivándorolni készült.
Aki tud valamit, hívjon: +36-30-222-
6524, írjon:

Pedikűr-manikűr! Várjuk kedves
vendégeinket a Lollo szalonban, a
1085 Bp., Gyulai Pál utca 6. szám
alatt. Bejelentkezés: pedikűr, láb-
ápolás: 06-30-210-3271; kézápolás,
manikűr, műkörömépítés: 06-30-556-
4696.

Régiség, festmény, ékszer,
hagyaték vétele a legmagasabb
áron, azonnali készpénzfizetéssel.
Kárai Galéria, 1077 Budapest,
Wesselényi u. 9., a Dohány-zsi-
nagóga mögött. Elérhetőségek:
06-1-344-2728, 06-20-924-5370,
karaigaleria@karaigaleria.hu, 25
éve a magyar műkereskedelem-
ben.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Moldova György: Komolyan foglalkoztatott, hogy lelövöm Kádárt

(Folytatás a 6. oldalról)

hogyan szálltak szembe Kádárral. Ha múzeuma nyílna a mindenkori magyar ellenállásnak, a valódinak, elég lenne hozzá a világ legkisebb épülete. Sose volt olyan, hogy magyar ellenállás. Egy karnagy mesélte büszkén, a világháborúban úgy szállt szembe a fasisztákkal, hogy a katonák búcsúztatásakor direkt lassabban vezényelte a Himnusz, hogy azzal a pár másodperccel késleltesse az alakulat frontra indulását. Na, ezek a mi bátor csúcselemlenállóink. 1989 után csak idő kérdése volt az is, mikor esnek egymásnak az eleinte viszonylag egységesnek mutatkozó ellenzék tagjai.

Eleinte Konrád és Csurka együtt ünnepelt, együtt mutatkoztak a tévében, és olyan szövegeket eresztettek el röhecselve, hogy „az igazi férfi száz kilónál nehezebb, a többi csak csokoládéfigura”, pár hónappal később pedig már egymás véréből ittak volna.

Az osztályvezető-helyettesek forradalma volt 1989–90, ők nyerték a legtöbbet: leváltották az addig előtűk ülőket, és vitték, amit értek. Ilyen ez: ha egy vegetáriánus kolbászgývárat örököl, rögtön megváltozik a felfogása.

De legalább lett demokrácia, nem népi, hanem jelző nélküli.

Ez lenne a demokrácia? Itt sose volt olyan. Magyar földön valahogy nem nő meg. Megmondjam, mi van itt? Másodosztályú, nívótlan, demokráciának hazudott terror. Nem klasszikus terror, nem jár a fekete autó, csak az állását veszíti az ember, ha pofázik, különösen kistelepülésen. Ha pedig politikus, aki nem áll be a sorba, készüljön a legaljasabb támadásokra. Mondják, **Orbán Viktorban** megvolt a lehetőség, hogy demokratikus vezető legyen. Vagy megvolt, vagy nem. A lényeg, hogy nem jött ki belőle. Zseninek kiáltották ki, pedig csak másol, minden gondolata, minden jelszava visszaköszön a történelemből. A „három gyerek, négy kerék” spanyol, a „keményen dolgozó kisember” brit koppintás. Még tölem is lopott valamelyik beszédjébe, a „nicht ugribugrit” a kamionos könyvemből, ahol ugye az a sztori, hogy a sofőr lapostűt szed össze egy prostituálttól, fél hazahozni az aszszonyynak, ezért nyelvtudás nélkül próbálja elmagyarázni egy német patikában, hogy nem bolhája van, hanem tetűje: „Nicht ugribugri, aber

langsam spaziren.” Lehetne ez a Nemzeti Együttműködés Rendszerének jelmondata.

Pedig lehetne ám ugribugrizni, messze nem olyan erős ez a hatalom, amilyennek mutatja magát, és ha egyszer végre összedől, Orbán vazallusai úgy húznak majd el az első repülőgéppel vagy az utolsó vonattal, öröm lesz nézni.

Mitől dőlne össze?

A nagy **Shakespeare** írja: „Ily sötét felhők nem tisztulnak meg vihar nélkül.” És hát Willi bácsi értett a politikához. Az októberi eredmények, mármint az idén októberiek alapján akár bizakodni is lehetne, de van pár adu Orbán kezében, lesz még itt olyan büvéskedés a törvényekkel, a választási rendszerrel, a szavakkal és az indulatokkal, csak kapkodjuk a fejünket. És ha bukik is Viktor, tartok tőle, abban sem lesz sok öröm, ami utána következik: jönnek az új harsányok, aztán abból is kinő valami rossz és nyomasztó. Nem hiszek a megváltásban. Mindenütt aknák, pillanatok alatt belobbanhat a nacionalizmus és az antiszemitizmus. Olvasom, hogy ami bacilus valaha létezett a Földön, sose tűnik el, legfőljb visszaszorul, akár fél méter mélyen a talajba, s azt várja türelmesen, hogy egyszer ismét kedvezzen a klíma a föltámadásához. Mindig ugyanaz van.

Egyáltalán nem hiszel a demokráciában?

Nem foglalkozom vele. Az én dolgom az írás. Van egy íróasztalom, egy töltőtollam, egy halom papírom, egymagam eltartok egy komplett Apiszt. És mint a méhecske, egy elég öreg méhecske, összegyűjtöm a virágport, vagyis az élményt, a gondolatot, s viszem a kaptárba, amíg a szárnyam bírja. Karácsonyra kijön az iványis könyvem első kötete, a születésnapomra, márciusban a második, a haszon mind megy a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségnek. Aztán nagy munkába már nem kezdek. Illetve van egy regényem, öt éve készül, s mivel nőügyekről szól, csak a halálom után adható ki. Arra számítok, hogy jár majd némi felhajtással a halálom, és az mindig segíti az eladást. A halálom, úgy képezem, apróhirdetés formájában jelenik majd meg a sajtóban: „Használt férfiruhák közepméretben eladók, özvegy Moldova Györgyné.”

Nagy József/24.hu

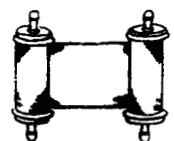
NEW YEAR'S KLEZMER CONCERT
TÖBB MINT KLEZMER

A SABBATHSONG Klezmer Band
Újévi koncertje a Pesti Vigadóban

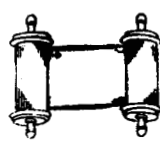
Sztárvendég:
Biró Eszter
2020. 01. 12.
19.00 óra

Közreműködik **Beke Farkas Nándor**,
a 100 Tagú Cigányzenekar elnöke
és a **KINNERET** Kamarakórus
Harmath Ágnes vezetésével.

Jegyek kaphatók (4500 és 5500 forintért) a **helyszínen**
(1051 Bp., Vigadó tér 2.), valamint a **jegy.hu** oldalon.
Pénztár: 061 328 3340 Infó: 0670 263 2059

IMADÓK

Templomok	Péntek este Jan. 3.	Szombat reggel Jan. 4.	Péntek este Jan. 10.	Szombat reggel Jan. 11.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Thököly út 83.	17.30	9.30	17.30	9.30
Hunyadi tér 3.	18.00	10.00	18.00	10.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	15.45	8.00	16.10	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.00	8.00	16.10	8.00
Kórház				
(Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.00	17.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	16.00	9.00	18.10	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Vörösmarty u. 8.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.45	8.00	16.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.30	8.00
Pécs (Füredő u. 1.)	17.30	8.30	17.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.30	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	

N A P T Á R

Január 3. péntek	Tévét 6.	Gyertyagyújtás: 3.47
Január 4. szombat	Tévét 7.	Szombat kimenetele: 4.58
Január 7. kedd	Tévét 10.	Ászoró bötévész böt
Január 10. péntek	Tévét 13.	Gyertyagyújtás: 3.54
Január 11. szombat	Tévét 14.	Szombat kimenetele: 5.06

Programajánlat

JANUÁR

Spinoza Színház
(1074 Budapest, Dob u. 15.)

Január 9. (csütörtök) 19 óra:

Gábor György: Mózesről Jézusig

Január 12. (vasárnap) 15(!) óra:

Kálmán Imre, az operettkirály –
zenés dráma

Január 13. (hétfő) 19 óra: Frida

– zenés játék

Január 14. (kedd) 19 óra:

Andrasew Iván Sámli díj átadója

Január 15. (szerda) 19 óra: Vég-

szó Csáki Judittal: Kováts Adél –

beszélgetősorozat

Január 16. (csütörtök) 19 óra:

Szenes Hanna – zenés játék

Január 18. (szombat) 19 óra:

Fülke – pszichothriller

Január 19. (vasárnap) 19 óra:

Herzl – kávéházi dráma

Január 20. (hétfő) 19 óra: Orosz-

zsidó dallamvilág

Január 21. (kedd) 19 óra: Kál-

mán Imre, az operettkirály – zenés

dráma

Január 23. (csütörtök) 19 óra:

Hecc – kabaré

Január 25. (szombat) 19 óra: A

Pulitzer-ügy – dokudráma

Január 27. (hétfő) 19 óra: Ran-

gos-esték: Havas Henrik – beszél-

getés

Január 28. (kedd) 19 óra: GIT-

TA – dráma – premier

Január 29. (szerda) 19 óra: Gá-

bor György: Mózesről Jézusig

Budai Mieve Klub

(II. Frankel Leó út 49.)

Január 11. (szombat) 18 óra:

Szegő András újságíró a klub ven-

dege. A házigazda: Bóta Gábor új-

ságíró.

Január 19. (vasárnap) 18 óra:

Klubest. Ezen az estén a Van az a

pénz, ami megbolondít című ame-

rikai filmvígjátékot tekinthetik

meg kedves vendégeink.

Állandó program:
Csütörtökönként 18 órától
Frankel Baráti Kör.

Generációk Klubja
(Hunyadi tér 3. I. emelet)

Január 6.: A Gólem Színház lel-
ke Borgula András, vele beszélget
Deák Gábor.

Január 13.: Szántó Edit
(ORZSE) előadás-sorozatának
kronológiailag következő része.

Január 20.: Szunyogh Szabolcs
lesz a vendégünk, két remekbe
szabott új könyvével kapcsolato-
san kérdezzük.

Január 27.: A lélek s a zongora
húrjait profin szólaltatja meg
Fűzy Gábor.

Az előadások hétfőnként, 15 óra-
kor kezdődnek.

Hírek, események röviden

– **Felhívás.** Keresünk olyan túlélőt
vagy leszármazottját, aki 1944-ben
Bécsújhelyen (Wiener Neustadt)
volt munkatáborban. Tudomásunk
szerint főleg Debrecenből, Szeged-
ről, Makóról és Hódmezővásár-
helyről kerültek ide családok. Leg-
többjüket Strasshofba deportálták,
onnan vitték át Bécsújhelyre. Min-
den ezzel kapcsolatos információ ér-
dekel. Bécsújhelyen emlékművet ál-
lítanak fel a tábor helyén, az ezzel
kapcsolatos kutatásokhoz gyűjtünk
és köszönettel veszünk minden anya-
got, fényképet, visszaemlékezést. Je-
lentkezni Kerschbaum Katalinnál le-
het a katalin987@gmail.com e-mail-
címen vagy a 20-287-4349-es telefo-
non.

Egy álom, amely megvalósult

Pár hete költöztem ki Boro Parkba (New York), amikor meghívást kaptam egy Vortra (eljegyzés): egy Kisvárdáról elszármazott család fiú-unokájának volt Flatbushban az eljegyzése. Ahogy megérkeztünk a már régen kint élő két barátommal, nagy örömeinkre összeraktunk 15-20, Magyarországról az 50, 60, 70-es években kijött ismerősökkel. Rögtön rádöbentünk, hogy majd fél évszázada nem találkoztunk. Természetesen, hogy egy eljegyzésen zene és tánc van, így nem volt módunkban rendesen beszélgetni. Amikor jöttünk el, megbeszéltük, hogy muszáj találkozni.

Eltelt 1-2 hónap, nem történt semmi, de peszách előtt egy volt debreceni barátom, akik Mándokról költöztek be, és most ő New Jerseyben él, telefonált, hogy szeretne eljönni hozzám, mert vele sem találkoztunk körülbelül negyven éve. Természetesen nagyon örültünk, és ő is azt mondta: „Judith, nem találkozom senkivel azok közül, akik gyerekkorunkban megtöltötték Debrecenben a két templom udvarát, és most sokan itt élnek Amerikában.”

És akkor én komolyra vettem az ő szavát, és kezdtem szólni pár embernek. Gondoltam, 30-40 régi ismerőssel össze fogunk jönni. Hál' Isten nem így történt, mert több mint száz személy jelentkezett és jött el a találkozóra.

Természetesen többen segítettek a szervezésben: Judy Weinberger (Stern), dr. Grünstein Ernő (Yossi), Ági Imrei (Frank), Suri Pavel (Brach), Edit Schwartz (Weiss), Shaindy (Andrea) Orbán, Tamás és Anikó Grünstein, és még sokan mások is. Jöttek vendégek Kanadából, Angliából, Magyarországról. A találkozó színhelye a Seville Manor terem volt Boro Parkban.

Az esemény olyan fantasztikus örömet váltott ki, hogy annak a néhány személynek, aki szeretett volna pár szót szólni – dr. Grünstein Ernő, Orbán Ferenc, Landesman György, Klein Gábor, Edit Schwartz, Faragó Laci és Fehér Zsuzsanna –, még a mikrofonon keresztül sem hallatszott a beszéde.

Mindenki a múltból beszélt. Aki nek a gyerekkora vidéken telt vagy a Dob utcához kötődött, Piri néni 60-

as évekbeli talmud-tórájáról beszélt, vagy szeretettel emlékeztek a pesti ortodox jesivára, melyet Benedikt Sándor rabbi vezetett. Sokan voltak ott az Anna Frank Gimnáziumból, és persze a nagy múltú rabbiképzőből is. Emlegették a Goldmark termi chanukkai és pürimi bálokat és a balatonfüredi nyaralásokat. Egyszóval fantasztikus volt, rengeteg telefont kaptam utána, mert sajnos sok mindenki nem kapott meghívót. Terveztük, hogy böe-zrát hásém egy év múlva ismét találkozunk, mindenkit várunk szeretettel.

Ismét összerállozunk majd miskolci, debreceni, budapesti, mádi, dányi, sátorlajúhelyi, nagykálói, nyíregyházi, laskódi, hajdúböszörményi, szombathelyi, győri, dunamocsi, salgótarjáni, forrócensi, tarcali, sárvári, tokaji, bodrogkeresztúri, pápai, paksi, bonyhádi, kisvárdai, nyírbátori, mátészalkai és még sok más születési helyről régi barátainkkal.

Találkozunk ismét jövőre egész-ségben, im jirce hásém!

Herczog Jutka

Boldog zsidómentes karácsonyt?

Egy norvég polgármester a Dávid-csillag lecserélését kérte a karácsonyi dekoráció, miközben ennek használata egész Észak-Európában jellemző.

Irene Heng Lauvnes, Strand polgármestere azt kérte a klippeni pünkösdi egyháztól, hogy a karácsonyi rendezvényeknek helyet biztosító önkormányzati parkban található Dávid-csillagos neondékorációját „hagyományos karácsonyi csillagra” cserélje – számol be a Strandbuen. A városvezető szerint a parknak „semlegesnek” kell maradni, különösen az ellentmondások fényében.

Meg nem nevezett bírálók szerint a pünkösdi egyház „Dávid-csillagot megjelenítő dekorációja a zsidók és Izrael Állam szimbóluma, ezért közterületen való megjelenítése nem helyénvaló”. A gyülekezet képviselője megfontolás tárgyává teszi a polgármester kérését, mivel „semmilyen módon nem kívánnak provokálni”. Az önkormányzati fellépés a Dagen napilag főszerkesztőjének, Vebjorn Selbekknek is kiváltotta a haragját.

„A városi hivatalnokok nyilvánvalóan nem szeretnék zsidóságra, Izraelre utaló jegyeket a karácsonyukon. Ez esetben emlékeztetnünk kell őket néhány kulcsfontosságú tényre arra vonatkozóan, hogy miért ünnepeljük egyáltalán a karácsonyt” – fogalmaz Selbekk.

Boldog zsidómentes karácsonyt! című cikkében a szerző megjegyezte: az ünnep lényege az a tény, hogy zsidó fiúgyermek született, zsidó anyától, zsidó istállóban, egy zsidó ország zsidó városában.

A Dávid-csillag karácsonyi díszként való használata egész Észak-Európában jellemző.

TEV

Színház az egész világ

ÖNINTERJÚ

- Tudom, tudom! Ezt Shakespeare írta! De hogy jön ez most ide?
- Mert új színházat építenek!
- Na és? Bár a szakma most elég kevés támogatást kap, tao meg mit tudomén!
- Ez igaz, de aki építi, az szakmán kívüli!
- Hogyhogy?
- Köves Slomónak hívják, és a Baross utcában fognak játszani!
- Ez nem névrokona az emihes rabbinak?
- Nem! Ez ő maga!
- És honnan van ennyi pénze?
- Az államtól, amelyik nem kopott fel, de többet adott neki, majd 2 milliárdot, mint a színházaknak!
- És nem lesz ettől nagyobb az antiszemitizmus?
- De igen! De van egy még hasznosabb mellékterméke: a felszalámizás taktikája!
- És akkor most a Mazsihisz is épít majd?
- Nem zárom ki! Már a szabadtéri chanukkázást átvette, miután kezdetben idegen gyökerűnek tartotta!
- És mit fognak játszani a chábád színházban?
- Értékeket – írja a zsido.com!
- Netán Shakespeare-t is?
- Gondolom, mert az is érték!
- A velencei kalmárt is?
- Lehet, csak kissé megváltoztatva, úgy, hogy egy nem zsidó lesz az uzorás, és zsidó lesz az áldozata, vagyis abból harap ki egy darabot, ha nem fizeti meg az adósságát!
- Nem lázas véletlenül, rabbi úr?
- Nem érzem! De a fenti tippem alapján kétkem, hogy meghívják rendezőnek.

Kardos Péter

Lágerruhában korcsolyázott az orosz jégtáncos

A nemzetközi korcsolyaszövetség elnézést kért.

Éles kritikák érték Anton Sulepovot, miután az auschwitzi koncentrációs tábor idéző ruhában mutatta be versenyszámát.

A ruha félig fekete-fehér csikos volt egy sárga csillaggal, a ruha másik fele pedig a koncentrációs táborok náci öreinek egyenruhájára emlékeztetett. Sulepov két alkalommal is viselte a ruhát az idei szezon elején, miközben a Schindler listája című holokauszt-film zenéjére adta elő kűrjét.

De a botrány akkor érte el a csúcspontját, amikor ezt a ruhát javasolta a nemzetközi jégkorcsolya-szövetség a 2019-es év legjobb jégkorcsolyakosztümjének díjára.

A szövetség azóta elnézést kért, és azt állította, hogy tévedésből került a listára a sportoló egy másik ruhája helyett.

Az egyik rajongó kétkedésének adott hangot az érvekkel kapcsolatban, és azt kérte a szövetségtől, ne engedje Sulepovot fellépni ebben a dresszben.

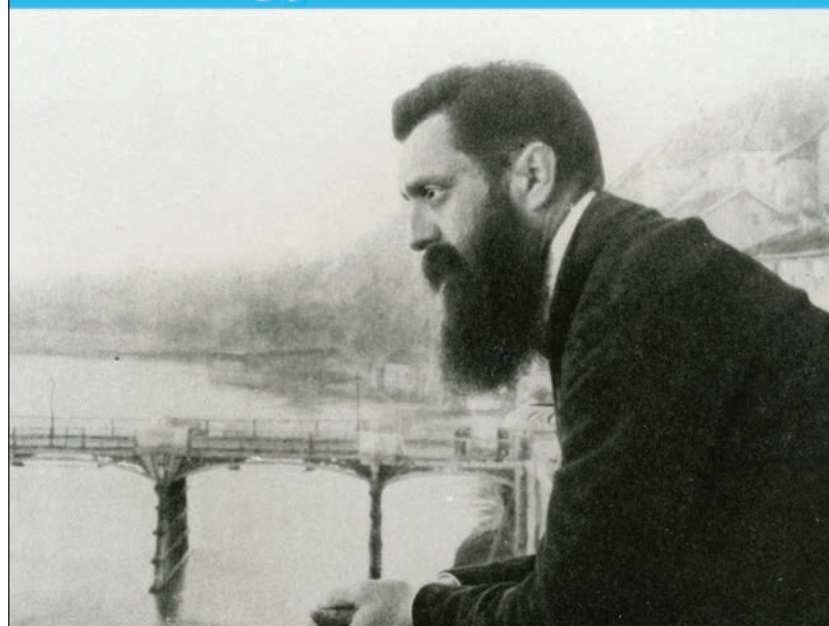
„Ez nem egyszerűen sértő, hanem nevetséges jelmezzé degradálja a népiratást, és ezt maguk jóváhagyják”, érvelt.

Nem ez az első eset, hogy egy jégtáncos kritika ér, amiért zsidó ikonográfiát használ a koreográfiájában, melynek a Schindler listája az aláfestő zenéje. A japán Satoko Miyahara is Dávid-csillagot imitáló dresszben táncolt a film egyik dalára egy 2019-es nemzetközi versenyen az USA-ban. Később változtatott a dizájnon.

Kibic

Herzl Tivadar örököi hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal, a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-ua.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

...és ideje van a nevetésnek

Tegnap elkezdtem egészségesen élni.
Nassolás közben a brokkolira gondoltam végig.
Minden fejben dől el! 😂

Szikra kiadó, 1953

